

Konsultens ansvar för skada på byggnad med oventilerad fasad

The building designer's liability for damages on a building constructed with the EIFS-method

Författare: Kalle Alm

Vårterminen 2012

Handledare: Harald Ullman

Affärsjuridiska programmet med europainriktning
Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	6
1.1 Problembakgrund.....	6
1.2 Problemformulering.....	6
1.3 Syfte.....	7
1.4 Avgränsningar.....	7
1.6 Disposition.....	9
1.7 Målgrupp.....	9
1.8 Metodkritik.....	9
2 Den enstegsisolerade fasaden.....	10
2.1 Några ord om enstegsisolerade fasadkonstruktioner och deras utförande.....	10
2.2 Skadeförlopp.....	13
2.3 Skadornas allvarlighet.....	13
2.4 Rekommenderade åtgärder för befintliga väggar.....	14
3 Entreprenaden.....	15
3.1 Entreprenadformer.....	15
3.1.1 Delad entreprenad.....	15
3.1.2 Generalentreprenad.....	15
3.1.3 Totalentreprenad.....	15
4 Entreprenadens risker.....	17
4.1 Entreprenörens ansvarsrisker.....	17
4.2 Entreprenörens ansvar för skada på eller fel i entreprenaden under entreprenadtiden.....	17
4.3 Entreprenörens ansvar för skada på avlämnad entreprenad.....	18
4.4 Vad svarar entreprenören för under garantitiden?.....	18
4.4.1 Fel.....	19
4.4.2 När upptäcks felet?	20
4.4.2.1 Fel som upptäcks vid slutbesiktning.....	20
4.4.2.2 Fel som framträder under garantitiden.....	21
4.4.2.3 Fel som inträffar efter garantitidens utgång.....	22
4.4.2.4 Vårdslöshetsbegreppet enligt AB 04 5 kap 6 §.....	23
4.5 Skillnader vid totalentreprenader.....	25
5 Konsultens roll.....	26
5.1 Konsulten.....	26
5.2 ABK 09.....	26
5.3 Konsultens uppdrag enligt ABK 09.....	27
5.4 Underkonsultansvar.....	27
6 Konsultens ansvar.....	28
6.1 Konsultens skadeståndsansvar.....	28
6.2 Förutsättningar för konsults skadeståndsansvar.....	28
7 Professionsansvaret	31
7.1 Konsultens professionsansvar.....	31
7.2 Konsults ansvar för att vara medveten om risker.....	34
7.3 Konsults ansvar för val av felaktig konstruktionsmetod.....	36
7.4 Konsults skyldighet att lämna tillräckligt detaljerade uppgifter	37
7.5 Konsults ansvar för vilseledande information.....	38
7.5.1 Kritik mot informationsansvarsteorin.....	40
7.5.2 Kritikens inverkan på uppsatsen.....	41
7.6 Konsults ansvar för bristande information.....	41
7.7 Sammanfattning av konsultens inomkontraktuella skadeståndsansvar	42

8	Begränsningar av konsultens ansvar.....	44
8.1	Begränsningar pga tidigare affärsförhållanden.....	44
8.2	Konsults ansvar mot tekniskt sakkunnig beställare.....	45
9	Utomkontraktuellt skadeståndsansvar för konsult.....	48
9.1	Utomkontraktuellt skadeståndsansvar för ren förmögenhetsskada.....	48
9.2	Ersättning för tredjemansskador?.....	52
10	Hopp i kontraktskedjan.....	55
10.1	Sammanflätade avtal, ansvar mot annan än den direkte medkontrahenten.....	55
10.2	Sammanflätade avtal.....	55
11	Analys	59
11.1	Analys inledning.....	59
11.2	Ansvarar konsult eller entreprenör?.....	60
11.2.1	Entreprenörens ansvar.....	60
11.2.2	Konsultens ansvar.....	62
11.3	Vilken inverkan har ABK på ansvarsfrågan?.....	65
11.4	Post/ante 2007-faktorn	66
11.5	Utvidgning av entreprenörens ansvar?.....	67
11.6	Utomkontraktuellt skadeståndsansvar, hopp i kontraktskedjan.....	68
11.7	Utomkontraktuellt skadestånd för ren förmögenhetsskada.....	69
11.8	Totalentreprenader.....	70
11.9	Grov vårdslöshet.....	71
11.10	Slutsats.....	73
	Litteratur.....	75

Sammanfattning

Under 2000-talet har fler och fler svenska byggnader drabbats av fuktskador som en följd av att byggnaderna har uppförts med den så kallade enstegsmetoden. Vid undersökningar som har gjorts av fasaden efter det att skadorna uppmärksammades, har det funnits att fasadkonstruktionen i sitt utförande blir mycket känslig för fukt. Denna känslighet för fukt hos fasaden har fram till dess att en rapport från SP släpptes år 2007, varit helt okänd för konsult- och entreprenadbranschen. Frågan blir då vem som egentligen ansvarar för dessa skador.

Enligt det standardavtal, AB 04, som används i dagsläget på byggmarknaden föreligger endast ett fel om en del av entreprenaden inte överensstämmer med kontraktshandlingarna. Detta medför att ett fel, för vilket entreprenören svarar, endast föreligger om entreprenören vid konstruktionen av entreprenaden har frångått från kontraktshandlingarna. Intressant blir då att studera konsultens ansvarssituation. Det standardavtal för konsultbranschen som används inom byggbranschen reglerar endast de yttre ramarna av konsultens professionsansvar. Detta medför således att det är av avgörande vikt att fastställa hur konsulten ska ha agerat för att denne ska kunna anses ha agerat i enlighet med de plikter som åligger konsulten inom ramen för professionsansvaret. Har konsulten brutit mot professionsansvaret torde bedömningen kunna bli att denne har handlat vårdslöst.

Uppsatsen belyser de skyldigheter som åligger konsulten enligt dennes professionsansvar och om denne har agerat i enlighet med detta när projekteringen av de enstegstätade fasaderna gjordes. Uppsatsen utreder även om konsulten kan bli ansvarig gentemot annan än sin direkte medkontrahent och om det förfarande som konsulten har använt sig av kan bedömas som grovt vårdslöst.

Abstract

During the later part of the 1900's and the early part of the 21st century an increasing number of Swedish buildings have sustained damages because of moisture. These damages can be traced back to the usage of the "Exterior Insulation and finishing system" or "EIFS" when constructing the outer facade. The main problem when using the EIFS method, is that the facade becomes very susceptible towards moisture. The issue with moisture was completely unknown to the Swedish construction industry, until 2007, when a report from the Swedish National Testing Institute (SP) was released which addressed the problems. The question now arises who, in the construction industry, is to be held liable for these damages.

In accordance with the standardized contracts that are being used in the construction industry, a fault for which the contractor is liable, only occurs if the contractor has built the construction in such a way that is not in compliance with the contract established between the parties, e.g. the construction differs from blue prints etc. This means that the contractor only is liable for damages which have occurred due to the contractors failure to build the construction in accordance with the contract. Therefore it is of importance to investigate whether the building designer is liable or not. The standardized contracts used for building designers, only regulate the outer limits of the designer's liability. Therefore it becomes very important to analyse what the designer has to have done in order to fulfil his duties as a professional. If the designer has not acted in accordance with the duties that are incumbent upon him as a professional, it is reasonable to believe that he has been negligent when designing a facade with the EIFS-method.

The thesis aims to present the duties that are incumbent upon the designer as a professional, and to determine whether the designer has fulfilled these duties when designing a building using the EIFS-method. The thesis also aims to investigate whether the designer can be held liable towards other parties than the contracting party.

1 Inledning

1.1 Problembakgrund

De flesta har säkerligen i media hört talas om relativt nybyggda fastigheter som drabbats av fuktskador kort efter färdigställandet och sedermera fått rivas eller byggas om. Det mest omskrivna fallet torde vara de omfattande fuktskador som drabbade byggprojektet i Hammarby Sjöstad, strax söder om Stockholm några år efter millennieskiftet. Problemet beror, kortfattat, på att fukt tar sig in i fasadkonstruktionen. På grund av otätheter i fasaden så letar sig fukt in under konstruktionsfasen, eller kort efter färdigställandet, genom exempelvis regnvatten eller fukt som tränger in utifrån. Konstruktionsmetoden användes till en början i Tyskland där den fungerade väl på tyska fastigheter som ofta hade en sten- eller murkonstruktion. Svenska byggbolag anammade sedermera byggnadstekniken när de byggde fastigheter i Sverige och använde samma typ av teknik på fasader som, istället för en sten- eller murkonstruktion hade en träkonstruktion. Denna byggnadsteknik lämpade sig dock inte lika väl på fasader med träkonstruktion vilket skulle komma att visa sig senare. Fasadkonstruktionen, s.k. enstegsisolerad fasad, består av en träregelvägg isolerad med styrencellplast eller styv mineralull direkt utanpå en plywood- eller gipsskiva, ovanpå isoleringen appliceras sedan puts.¹ När väl fukten har trängt in i fasadkonstruktionen tar det sedan mycket lång tid för väggen att torka ut varpå fuktskador samt eventuella följdskador uppstår.

Den juridiska aspekten av problemet ligger bl.a. i ansvarsfrågan. Vem är det egentligen som skall stå till svars för de nu uppkomna skadorna? Är det entreprenören som har byggt entreprenaden som är ansvarig eller är det den projekterande konsulten som ska hållas ansvarig? Vem kan rikta ansvarskrav mot en skadevällande part och när kan sådana krav riktas?

1.2 Problemformulering

- 1) På vilket sätt svarar en projekterande konsult i sin roll som rådgivare för skador som har uppkommit, på grund av att konsulten har projekterat en fastighet med enstegsmetoden?
- 2) Vilket ansvar har konsulten i sin egenskap av rådgivare dels i det kontraktsförhållande som råder mellan denne och dennes motpart, dels gentemot en part som denne inte står i ett direkt kontraktsförhållande med?

---

¹ Sammanfattning av SP:s och FuktCentrums temadag i Borås den 31/5-2007. Inledningen författad av Birger Samuelsson.

1.3 Syfte

Skador som uppstår som en följd av att en fastighet har konstruerats med en sådan fasadkonstruktion som beskrevs ovan kan bli omfattande och kostsamma. Skadorna kan även vara direkt hälsovådliga för personer som vistas i fastigheter som har drabbats av skador. Syftet med uppsatsen är att försöka bringa klarhet i vilket ansvar den projekterande konsulten har i dessa omfattande byggsador som har uppdagats på 2000-talet.

1.4 Avgränsningar

I den mån utländsk rätt används, kommer den att användas i ett undersökande syfte för att visa hur konsultens grundläggande ansvar, att vara väl förtrogen med de risker som dennes projektering, har bedömts av respektive lands domstolar. Den utländska rätten som behandlas kommer att bestå av rättsfall från dansk rätt och rättsfall från common-law sfären. Då uppsatsen ska vara ett arbete av juridisk karaktär, kommer byggnadstekniska detaljer att utelämnas om sådana detaljer inte är av vikt för läsarens förståelse för eventuella problem, dessa kommer då vara mycket översiktliga. Ingen särskild vikt kommer att läggas vid hur en eventuell ersättnings storlek ska beräknas enligt skadeståndsrättsliga regler. Inte heller hur skadans storlek ska bedömas kommer att kommenteras. Entreprenadavtal kommer i många olika former och det är inte sällan som dessa avviker från huvudramen för ett entreprenadavtal. För enkelhetens skull kommer jag därför avgränsa uppsatsen till att endast behandla ansvarsfrågorna så som dessa kan uppkomma i grundformerna av total-, delad- och generalentreprenadavtal.

Som en grund för uppsatsen ligger en rapport från Sveriges Tekniska Forskningsinstitut som utkom år 2007.² För att arbetet med uppsatsen ska kunna utföras överhuvudtaget måste en del antaganden göras. Ett av dessa är att jag antar att det saknas anledning att tvivla på att de uppgifter som finns i rapporten skulle vara riktiga. Om en tvist angående den nu aktuella skadetypen skulle gå till domstol kommer säkerligen rapporten att ifrågasättas. Hittills har ett sådant ifrågasättande inte skett. Vidare har Sveriges Tekniska Forskningsinstitut släppt ytterligare en rapport där de vanligaste orsakerna till skadorna har redogjorts för. Av rapporten framgår att en del av skadorna har uppstått på grund av att fukt har trängt igenom putsen.³ Denna typ av skada beror således på en undermålig putskvalitet kombinerat med den enstegstätade fasaden. Ansvar för skadan skulle således kunna föras tillbaka på en leverantör av putsen. Denna skadeorsak har jag valt att utesluta i skrivandet av uppsatsen på grund av att det i sådant fall skulle behandla tillverkarens produktansvar.

2 http://www.sp.se/sv/units/energy/Documents/ETi/SP%20Rapport%202007_36.pdf.

3 http://www.sp.se/sv/units/energy/Documents/ETi/SP_RAPP_2009_16.pdf s. 37.

Den rättspraxis som används i uppsatsen är ofta ganska gammal. Det finns emellertid rättspraxis som är nyare. Jag har emellertid valt att i större utsträckning hålla mig till äldre praxis då jag anser att den nyare inte tillför något av intresse som den äldre inte redan utförligare har tagit upp.

Jag avser att studera skadeståndsrättslig och entreprenadrättslig doktrin som är relevant för ämnet. Doktrinen är förvisso ingen bindande rättskälla, vilket måste tas i beaktning, men den ger ändå en bild om vad som är att betrakta som gällande rätt. Skadeståndsrättslig och entreprenadrättslig lagtext och därtill hörande förarbeten i form av propositioner, betänkanden och utredningar kommer också att studeras. Konsultation av förarbetena tillsammans med doktrin är en god metod för att klargöra vad som är gällande rätt i ett visst avseende.⁴ Domstolspraxis kommer att undersökas i den mån den finns. Jag kommer inte att begränsa mig till praxis från HD, utan jag kommer även att studera praxis från underinstanserna i den mån avgörandena är relevanta. Många ansvarsfrågor inom byggbranschen slutar med att parterna gör upp innan saken kommer till ett domstolsavgörande eller avgörs i skiljedomstol. Praxis kommer således i stor utsträckning behöva tolkas analogt med andra former av konsultavtal.

Vidare kommer även avgöranden från Konsultansvarsnämnden⁵ att studeras. Avtal inom byggbranschen grundar sig ofta helt eller delvis på de standardavtal som idag finns på marknaden. För att ordentligt kunna utreda frågeställningen ämnar jag därför även att studera dessa standardavtal samt kommentarer till dessa.

För att tydligare framhäva mina tankar om det ansvar som åligger en konsult vid rådgivande verksamhet kommer jag, i de avsnitt som behandlar diverse praxis angående konsultens ansvar i vissa situationer, att löpande lägga in avsnitt av analyserande karaktär.

I den mån det hänvisas till utländsk rätt, kommer denna främst att användas som en översiktligare redogörelse för konsultens ansvar att känna till de grundläggande egenskaperna rörande sin egen projektering, något som i stor utsträckning saknas inom svensk rätt. Den utländska rätten kommer att användas som en exempelsamling för hur konsultens ansvar har betraktats i andra länder.⁶

---

4 Bernitz, U. m.fl., *Finna rätt*, s.114.

5 Konsultansvarsnämnden bildades år 1976 och verkade fram till år 2007. Nämnden utredde ansvarsfrågor vid konsultuppdrag och gav utlåtanden i ett stort antal fall. Nämndens utlåtanden skulle präglas av ett stort mått av sakkunnighet och sträva efter att vara prejudikatinriktade.

6 Jfr. Strömholm, S., *Användning av utländskt material i juridiska monografier*, SvJT 1971 s. 257 f.

1.6 Disposition

Jag ämnar att dela in uppsatsen, dock inte inräknat det första kapitlet som beskriver metod, avgränsningar, problembakgrund etc., i tre delar, där den första delen utgör en referensram, den andra utgör ett mer analyserande avsnitt medan den tredje delen är av mer sammanfattande karaktär. Referensramen kommer att bestå av sådana fakta som jag hämtat in med den valda metoden som är beskriven ovan. I detta avsnitt kommer entreprenörens ansvar för fel att beröras på grund av det nära samband det har med konsultens ansvar enligt ABK i ett entreprenadavtal. I referensramen kommer även de olika aspekterna av konsultens professionsansvar att diskuteras. Det mer analyserande avsnittet kommer att kommentera, jämföra och analysera det material som utgör referensramen och i den sammanfattande delen kommer jag att försöka ”knyta ihop säcken”. Resultatet blir med hjälp av denna disposition förhoppningsvis ett tydligt svar på frågeställningen.

1.7 Målgrupp

Uppsatsen är tänkt att kunna läsas av alla som har ett intresse av delar av den juridik som omgärdar problemet med skador beroende på enstegstätade fasader. Viss juridisk förkunskap förutsätts finnas hos läsaren.

1.8 Metodkritik

Den använda litteraturen är författad av ett stort antal författare. Dock är litteraturen av sådan karaktär att den används av praktiskt verksamma jurister inom sina respektive områden. De slutsatser som dras utifrån litteraturen torde därför inte vara föremål för något ifrågasättande, åtminstone inte utifrån trovärdigheten hos den citerade litteraturen. De avgöranden från lägre instanser som citeras, kommer till största del att användas för att visa på hur den praxis som HD har slagit fast används bland de allmänna domstolarna. De avgöranden från Konsultansvarsnämnden som kommer att användas är förvisso inte bindande, men det borde saknas anledning att ifrågasätta dessa avgöranden. Nämnden bestod av praktiker från de olika branscherna och leddes av ett justitieråd. Detta leder mig till att tro att källorna är såpass tillförlitliga att de slutsatser som dras av dessa inte bör kunna ifrågasättas utifrån en trovärdighetssynpunkt. Vidare kan antagandet att SP:s rapport är invändningsfri kritiseras. Kanske bör detta även göras då ett flertal byggbolag vidhåller att metoden med enstegstätning är en god metod om den används på ett korrekt sätt. Dessa bolag använder sig fortfarande av metoden om än med vissa modifikation avseende vilket material som används. Kritik kan även riktas mot det faktum att jag väljer att begränsa uppsatsen till

entreprenadavtalens grundomfattning. Emellertid vill jag hävda att det är nödvändigt eftersom det annars skulle bli svårt att komma till en meningsfull slutsats om alla olika former av avtal undersöktes.

2 Den enstegsisolerade fasaden

2.1 Några ord om enstegsisolerade fasadkonstruktioner och deras utförande.

För att full förståelse av grunderna till problemet med användandet av enstegsisolerade fasader ska erhållas av en läsare som inte är bevandrad inom byggteknikens område, finner jag det nödvändigt att från en rent pedagogisk synpunkt beskriva den enstegsisolerade fasadens konstruktion och varför problem eventuellt kan uppstå vid användningen av en sådan konstruktionsmetod. Beskrivningen gör inte anspråk på att vara särskilt ingående, utan den kommer att vara av en mer översiktlig karaktär. Den som önskar en djupare beskrivning hänvisas till lämplig litteratur på det byggnadstekniska området.

Enstegsisolerade fasadkonstruktioner började användas i Tyskland med goda resultat och metoden uppmärksammades av svenska byggare som anammade den i slutet av 80-talet. Skillnaden mellan svenska och tyska förhållanden var dock, att när metoden användes i Tyskland användes den på hus som bestod av sten och när den användes av svenska byggare användes den mestadels på hus av trä och som därmed var känsligare för fukt

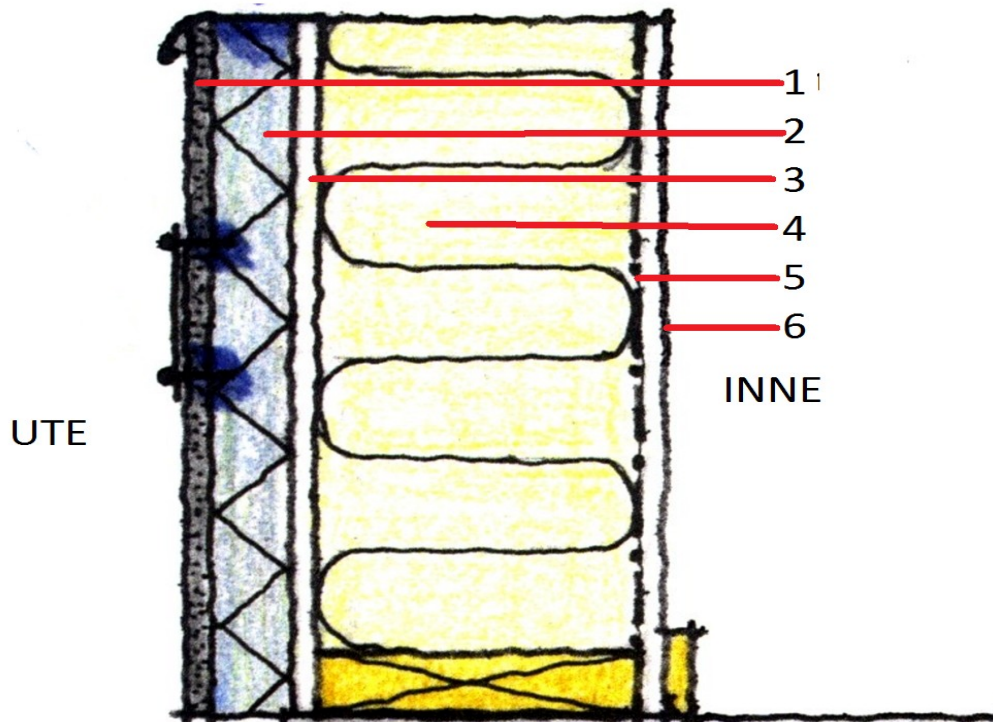

Fig. 1.

Fig. 1 föreställer en genomskärning av en enstegstätad fasadkonstruktion. Där siffrorna betecknar följande:

1. Yttre putslager
2. Putsbärande isolering fäst direkt på lager nummer 3
3. Vindskyddande skiva av gips, plywood, spån, mineralfiber eller annat liknande material
4. Isolerad träregelvägg med värmeisolering oftast bestående av cellplast eller mineralull⁷
5. Ångspärr⁸
6. Invändig skiva oftast bestående av gips

Problemet med denna konstruktionsmetod är att den är mycket tät. Det yttre putslagret tillsammans med den putsbärande isoleringen, bildar ett nästintill tätt lock utåt samtidigt som ångspärren

⁷ Engerup (2008) s. 38.

⁸ Ångspärren är ett lufttätt skikt som ska förhindra fukttransport.

förhindrar uttorkning inåt.⁹ Dessa faktorer bidrar till att, för den händelse att fukt på något sätt skulle tränga in genom det yttre lagret, det blir svårt för fukten att torka ut. Kvar mellan lagren finns träregelväggen, isoleringsmaterialet och fukten. Fukt och ett organiskt material, i det här fallet trä, är oftast ingen bra kombination och låter man fasaden vara, kan träregelväggen drabbas av fukt- och rötskador. Fukten sipprar vanligtvis in genom putsen vid anslutningar till altaner, balkonger och fönsterbleck på grund av otillräcklig isolering eller på grund av sprickbildning i det yttre putslagret.¹⁰ Fukt kan även tränga in vid regn och blåst under den tid då byggnaderna uppförs trots att skyddsåtgärder vidtas för att förhindra detta eller på grund av att entreprenören vid hanteringen av färdiglevererade fasadstycken, hanterat dessa på ett sådant sätt att skador i det yttre putslagret uppstår och fukt på detta vis tränger in i fasadens inre skikt.

Ytterligare problem är att skadorna inte är synliga genom en okulärbesiktning av fasadens utsida,. Först när de yttre lagerna av puts och isolering plockas bort kan omfattningen av skadorna bedömas. Med tanke på att fasadkonstruktionen har haft en ganska omfattande användning befaras det att mörkertalet är mycket stort.

Skälen för att metoden, i Sverige, började användas nästan explosionsartat var flera (mellan perioden 1985-1990 och perioden 2000-2005 ökade användandet av enstegstätade fasader från 800.000 kvadratmeter fasad till 5 miljoner kvadratmeter fasad,¹¹ en ökning med 2500%). Bland annat ansågs fasaden vara arkitektoniskt vacker, energieffektiv och kostnadseffektiv i och med att den kunde byggas relativt tunn och ändå uppfylla de energikrav som ställdes. Detta i sin tur medförde att mer boyta kunde byggas på en byggyta som inte behövdes göras större.¹²

Användandet av enstegsisolerade fasader i Sverige var som sagt mycket stort under en tidsperiod. Användandet har på senare år minskat drastiskt, möjligtvis på grund av de larmrapporter pekade på de risker som är förknippade med metoden.¹³ Uppgifter tyder dock på att ca 25 000 bostäder har byggts med enstegsmetoden och därmed befinner sig i riskzonen.¹⁴ Det kan vara värt att påpeka att användandet av enstegsisolerade fasader i sig inte automatiskt leder till fuktskador. Kan fuktinträning undvikas är fasadkonstruktionen ett mycket attraktivt alternativ tack vare de

---

9 Engerup (2008) s. 38 f.

10 Ibid. s. 37.

11 Ibid. s. 40.

12 Ibid. s. 75-76.

13 Ibid. s. 40.

14 Rapport från Sveriges tekniska forskningsinstitut "Putsade regelväggar" s. 32. Tillgänglig på http://www.sp.se/sv/units/energy/Documents/ETi/SP_RAPP_2009_16.pdf 2011-12-05.

egenskaper i konstruktionen som nämndes i föregående stycke. Konstruktionens grundutförande gör dock att känsligheten för fukt ökar avsevärt och därmed också risken för skador.

De första skadorna i större omfattning som fick uppmärksamhet i massmedia, var de skador som observerades i Hammarby Sjöstad strax söder om Stockholm. Efter detta genomfördes undersökningar i större omfattning och resultaten av dessa visade att problemen var omfattande. Statens tekniska forskningsinstitut (SP) beslöt med anledning av detta att släppa en rapport som tog upp problemen med användandet av dessa typer av väggkonstruktioner.

2.2 Skadeförlopp

I rapporten från SP framkom det i den undersökning som gjordes att den del av väggkonstruktionen där skador oftast förekommer var i den yttre skivan (nr. 3 i fig. 1) och i den yttre delen av det bakomliggande träregelverket (nr. 4 i fig. 1).¹⁵ Det vatten som tar sig in genom putsen på grund av ovan angivna orsaker, sugas in i skivan (nr. 3) eller rinner längs med framsidan eller baksidan och följer skivan nedåt och inåt samt i sidled varpå fukten kan sugas in i det bakomliggande träregelverket.¹⁶ Fasaden saknar en luftspalt, något som är problematiskt. I en fasad med en luftspalt, belägen vanligtvis mellan skikt 2 och 3, finns ett yttre vattenavvisande skikt med en bakomliggande luftspalt som fungerar som ett dräneringssystem. För den händelse att fukt tränger in i fasaden, ges den möjlighet att torka genom att luftspalten dräneras ut. För den händelse att fukt, trots luftspalten, skulle ta sig igenom till det organiska materialet har fukten ändå möjlighet att torka ut genom den ventilation som uppkommer till en följd av luftspalten. Dessa dränerings- och ventilationsspalter saknas i den enstegstätade fasaden.

2.3 Skadornas allvarlighet

Det är oklart huruvida fuktskador av dylika slag, som har redogjorts för ovan, har någon påverkan på träregelväggens funktion. Bärigheten lär inte påverkas nämnbart annat än i extrema fall.¹⁷ Vad som däremot är klarlagt är att uppfuktning av de material som finns inuti väggkonstruktionen kan leda till uppkomst av mögel, svamp och bakterier samt i värsta fall röta. Förekomsten av svamp och mögel i inomhusmiljöer kan leda till negativa hälsoeffekter i form av infektioner, astma, allergier,

---

15 Fuktskador i putsade, odränerade träregelväggar – lägesrapport oktober 2007, s. 7. Tillgänglig på: http://www.sp.se/sv/units/energy/Documents/ETi/SP%20Rapport%202007_36.pdf 2012-01-20.

16 Ibid. s. 7.

17 Ibid. s. 12.

m.m.¹⁸ SP framhåller i sin rapport, att en försiktighetsprincip ska tillämpas och påväxt av sådana element bör inte tillåtas.¹⁹ Dessutom innehåller Boverkets byggregler en klar regel som säger att byggnader ska utformas på ett sådant sätt att fukt inte orsakar skador eller mikrobiologiska tillväxter som kan skada människors hälsa eller välmående.²⁰ Boverket är även av uppfattningen att konstruktionen strider mot Boverkets byggregler. Boverket anger att fasadkonstruktionen är felaktig i det att då fukt tränger in bakom fasadskiktet kan det inte dräneras ut, samt att fukt inte kan ackumuleras utan att skada fasadkonstruktionen.²¹

2.4 Rekommenderade åtgärder för befintliga väggar

SP rekommenderade i sin rapport att fastighetsägare med den aktuella fasadkonstruktionen skulle genomföra ytterligare tätningar vid de riskzoner där skador var vanliga, främst vid anslutningar mellan fasad och dörrar och fönster samt anslutningar mellan fasad och balkonger, stuprör etc.²² Om misstanke fanns om att skador redan hade uppkommit, skulle en besiktning göras och åtgärder vidtas utifrån resultaten av denna. Om material i väggkonstruktionen hade skadats, skulle detta bytas ut eller torkas. Om skadorna var av ett så omfattande slag att fasaden skulle behöva byggas om helt och hållet, föreslog SP i sin rapport, att en annan konstruktionsmetod skulle användas än den aktuella metoden. Om fastighetsägaren valde att bygga om fasaden med samma enstegstätade konstruktion, förespråkade SP att fasaden regelbundet skulle besiktigas för att säkerställa frånvaron av fuktinträning.²³ Användandet av fasaden resulterar således i ökade kostnader avseende fasadens underhåll samt för att erhålla en fungerande fasad. SP sammanfattar sin rapport genom att anföra att den aktuella konstruktionen är en konstruktion som utgör en riskkonstruktion som inte bör användas överhuvudtaget, inte ens om komponenterna byts ut till mera fukttåliga.

---

18 Yang, C., Heinsohn, P., *Sampling and Analysis of Indoor Microorganisms*, (2007) s. 4 med hänvisningar till medicinsk litteratur.

19 Ibid s 12.

20 Boverkets byggregler, BBR 18 s. 67.

21 Boverket informerar. 2009:3.

22 Fuktskador i putsade, odränerade träregelväggar – lägesrapport oktober 2007, s. 17.

23 Ibid. s. 17.

3 Entreprenaden

3.1 Entreprenadformer

Ett entreprenadavtal ingås vanligen i någon av, eller varianter av, följande former:

- delad entreprenad
- generalentreprenad
- totalentreprenad.

3.1.1 Delad entreprenad

Vid en delad entreprenad träffar beställaren ett avtal med var och en av de olika entreprenörerna, dvs. denne träffar ett avtal med el-entreprenören, ett avtal med VVS-entreprenören, ett avtal med byggnadsentreprenören etc. Beställaren svarar även för samordningen mellan de olika entreprenörernas arbeten om beställaren inte överlåter detta till en annan entreprenör, vanligen kallad huvudentreprenör.²⁴

3.1.2 Generalentreprenad

Vid en generalentreprenad träffar beställaren avtal med en entreprenör som åtar sig ansvaret för hela entreprenaden. Denne s.k. generalentreprenör anlitar andra entreprenörer, underentreprenörer, för att utföra särskilda arbeten i den mån generalentreprenörens egen firma inte har kapaciteten att själv utföra sådana arbeten. Generalentreprenören samordnar arbetet mellan de olika underentreprenörerna och sig själv. Ibland sker avtalsformen på det sättet att beställaren upphandlar de olika entreprenaderna och sammanför dessa under en generalentreprenör. Entreprenadformen kallas då för samordnad generalentreprenad.²⁵

3.1.3 Totalentreprenad

Vid en totalentreprenad anlitar beställaren en entreprenör, totalentreprenören, som åtar sig arbetet för att projektera och konstruera byggnaden. Totalentreprenören anlitar behövlig kompetens i form av konsulter och underentreprenörer i den mån det behövs när totalentreprenörens egen firma inte har möjlighet att utföra arbetet på ett godtagbart sätt. Totalentreprenören svarar för samordningen av

---

²⁴ Lindsö, Å., *Juridik för byggbranschen*, s. 73.

²⁵ *Ibid.* s.73.

arbetet som ska utföras av totalentreprenören själv och, de av honom anlitade, konsulterna och underentreprenörerna. Totalentreprenaden regleras inte, vilket är fallet med de två ovan beskrivna entreprenadformerna, av AB 04, utan av ABT 06.²⁶

---

²⁶ Ibid. s. 117.

4 Entreprenadens risker

4.1 Entreprenörens ansvarsrisker

De flesta kommersiella avtal, vare sig det är fråga om exempelvis ett köpavtal, ett leveransavtal eller, som i vårt fall, ett avtal om utförandet av en entreprenad, är förknippade med en rad risker. Dessa risker är sådana risker som kan binda någon av parterna vid ett ansvar. Sådana ansvarsrisker är beroende av många olika faktorer och kan uppstå på en mängd olika sätt men kan i sin tur minskas eller åtminstone i viss mån kontrolleras.²⁷ Det ligger i en riskmedveten och rationellt handlande entreprenörs intresse, att i största möjliga mån begränsa dessa risker till ett minimum.

Standardavtal för entreprenader innehåller en rad olika föreskrifter om hur ansvaret ska fördelas mellan avtalsparterna, exempelvis finns det föreskrifter i AB 04 hur entreprenörens ansvar för entreprenaden under entreprenadtiden ser ut. De ansvarsfördelande föreskrifterna i standardavtalet har i större eller mindre omfattning anknytning till parternas möjlighet att försäkra ansvarsrisken.²⁸

4.2 Entreprenörens ansvar för skada på eller fel i entreprenaden under entreprenadtiden

Entreprenörens ansvar för skada på entreprenaden under entreprenadtiden regleras i AB 04 kapitel 5. AB 04 5 kap. 1§ 1 st. stadgar att ”*Entreprenören ansvarar under entreprenadtiden för skada på ej avlämnad del av entreprenaden.*” Ansvarsregeln i paragrafens första stycke lägger alltså ett ganska stort ansvar på entreprenören för skador som inträffar under entreprenadtiden. Skadeansvaret gäller fram till dess att entreprenaden avlämnas till beställaren och innefattar skador som är vållade av entreprenören själv, av utomstående, exempelvis genom stölder eller skadegörelse på byggarbetsplatsen, skador som är orsakade av entreprenörens sidoentreprenörer, skador som beror på bränder, skador som beror av naturfenomen, exempelvis regn, frost, blixtnedslag etc.²⁹

Det ganska tunga skadeansvar som har lagts på entreprenören motiveras med att det är entreprenören själv som bäst kan förhindra att skador under entreprenadtiden uppkommer och således påverka skaderisken genom att exempelvis iaktta särskild omsorg vid arbetet, ombesörja bevakning samt att vidta andra skyddsåtgärder för att förhindra eller minska skaderisken.

---

27 Ullman, H., *Försäkring och Ansvarsfördelning. Om förhållandet mellan försäkring och komersiella leverans- och entreprenadavtal. Version 2*, s. 22.

28 Ibid. s. 23.

29 Hedberg, S., *Kommentar till AB 04 ABT 06 ABK 09*. s. 85 f.

Entreprenören kan dessutom skydda sig mot skadekostnader genom att teckna försäkringar av olika slag.

4.3 Entreprenörens ansvar för skada på avlämnad entreprenad

När slutbesiktningen är godkänd och avlämningen därmed har skett, upphör entreprenörens särskilda ansvar för skada på entreprenaden och ersätts av ett av ett garantiansvar.³⁰ Garantiansvaret finns reglerat i AB 04 5 kap. 5 § och stadgar att ”*Entreprenören ansvarar för fel som framträder under garantitid.*”

Garantiansvaret löper som sagt från och med den tidpunkt då en godkänd slutbesiktning har skett och är indelad i två delar.

Garantiansvaret för entreprenörens arbetsprestation löper under en tidsperiod om fem år, medan garantiansvaret för material och varor valda av entreprenören löper under en tidsperiod om två år. Har en leverantör av material eller vara utfäst en garanti som gäller längre än den tvååriga garantiansvarsperioden, räknat från och med entreprenadens färdigställande, löper entreprenörens garantitid under samma tid.³¹ Garantiansvaret innebär enligt AB 04, att entreprenören har en skyldighet att avhjälpa sådana fel som framträder under garantitiden. Garantiansvaret gäller dock inte för sådant som kan hänföras till felaktig projektering (om det inte är entreprenören som har stått för projekteringen exempelvis vid en totalentreprenad) bristande underhåll, felaktig skötsel eller naturlig förslitning.³²

4.4 Vad svarar entreprenören för under garantitiden?

Under garantitiden svarar som sagt entreprenören för fel. Om någon del av entreprenaden inte stämmer överens med det som beställaren och entreprenören har avtalat om föreligger ett fel i entreprenaden. AB 04 har i sina begreppsbestämmelser definierat begreppet fel på följande vis. *Fel: avvikelse som innebär att en del av en entreprenad inte utförts alls eller inte utförts på kontraktensligt sätt.*

Vid utredandet om fel föreligger är det alltså först och främst avtalet mellan de båda parterna som ska ligga till grund för att avgöra om fel föreligger. Det ligger nära till hands att undersöka huruvida

---

30 Ullman, H., (2006) s. 159.

31 Hedberg, S., (2010) s. 92.

32 Ibid. s. 92.

entreprenaden har konstruerats i enlighet med de beskrivningar och ritningar som har legat till grund för entreprenaden. Denna huvudregel finns även nedskrivna i AB 04 1 kap. 1 § som stadgar att ”*Omfattningen av kontraktarbetena bestäms av kontraktshandlingarna.*”. Bestämmelsen finns även nedskrivna i AB 04 2 kap. 1 § 1 men. Och stadgar att ”*Entreprenaden skall utföras i överensstämmelse med entreprenadhandlingarna.*”.

Entreprenörens åtagande vid konstruktionen av entreprenaden är således begränsat till vad som anges i ritningar eller detaljbekrivningar utgivna av beställaren. Det faktum att ett fel föreligger i faktisk mening, behöver således alltså inte betyda att ett fel föreligger entreprenadjuridiskt sett. Fel är endast sådant som har byggts i strid med avtalet. Entreprenörens skyldighet att följa bestämmelserna i kontraktshandlingarna är dock inte helt absolut. Enligt AB 04 2 kap. 9 § måste entreprenören, utan dröjsmål, meddela beställaren om entreprenören upptäcker att den föreskrivna konstruktionsmetoden kan leda till en olämplig konstruktion.

Det ska dock betonas att det i bestämmelsen i AB 04 2 kap. 9 § endast är fråga om en skyldighet att meddela beställaren *om* entreprenören upptäcker att de föreskrivna handlingarna bidrar till en olämplig konstruktion, inte en skyldighet för entreprenören *att* upptäcka sådana brister.³³ HD har även i rättsfallet NJA 2002 s 630 slagit fast att entreprenören inte har någon skyldighet att undersöka lämpligheten i motpartens konstruktion.

I utredningen av om ett fel, som entreprenören ska anses svara för, föreligger, måste hänsyn tas till vilken entreprenadform som parterna har avtalat. Om det ingångna avtalet endast föreskriver att entreprenören har ett utförandeansvar, föreligger endast fel om entreprenören har avvikit från de handlingar som fanns tillgängliga under entreprenadens konstruktionsfas. Är det däremot på det viset att entreprenören inte endast svarar för byggandet av entreprenaden utan även för projekteringen av entreprenaden (totalentreprenad) blir fallet annorlunda.

4.4.1 Fel

Det av entreprenören utförda arbetet ska givetvis hålla en viss godtagbar kvalitet. Vad som är att betrakta som fel vid entreprenader skiljer sig en aning från det köprättsliga felbegreppet där felbegreppet kan göras utifrån en konkret bedömning eller en abstrakt bedömning som baseras på en jämförelse med vad som kan vara att betrakta som normal standard.³⁴ Ett mer konkret begrepp om

---

33 Hedberg, S., (2010) s. 50.

34 Bengtsson, B., (1976) s. 119.

vad som ska anses utgöra ett fel används vid entreprenader. Huvudregeln för entreprenader enligt AB 04 2 kap. 1 § är att arbetet ska utföras i enlighet med de handlingar som utgör grunden för entreprenadavtalet. Saknas det anvisningar i entreprenadavtalet om vilken kvalitet som arbetet ska utföras med, ska arbetet, enligt ovannämnda paragraf, utföras ”i klass med entreprenaden i övrigt”. Oavsett vad som framgår av entreprenadavtalet har entreprenören en skyldighet att utföra arbetet på ett fackmässigt sätt.³⁵

4.4.2 När upptäcks felet?

4.4.2.1 Fel som upptäcks vid slutbesiktning

Slutbesiktningen är den väsentligaste besiktningen av entreprenaden för båda parterna. Slutbesiktningen, som genomförs av en besiktningsman, markerar vanligtvis kontraktstidens utgång och entreprenadens avlämnande. Vid slutbesiktningen går besiktningsmannen igenom och undersöker entreprenaden och dess utförande i enlighet med kontraktsbestämmelserna.

I AB 04 utgås det från att besiktningen är det sätt på vilket det ska anges att fel föreligger i entreprenaden.³⁶

De eventuella fel som besiktningsmannen finner vid besiktningen ska protokollföras och antecknas i ett s.k. besiktningsutlåtande. AB 04 7 kap. 11 § anger därefter att ”Beställaren får inte göra gällande andra fel än dem som antecknats i utlåtandet”, det sägs därmed att AB 04 7 kap. 11 § har en preklusionsregel riktad mot beställaren, i det att beställaren inte får göra gällande andra fel än sådana som antecknats i besiktningsutlåtandet.³⁷ Studeras paragrafen vidare finner man dock att detta är en sanning med modifikation. Paragrafens andra stycke ger beställaren rätten att, utöver de fel som nedtecknats i besiktningsutlåtandet, göra gällande fel som var dolda vid besiktningstillfället, samt att göra gällande fel som skriftligen anmälts till entreprenören inom sex månader efter entreprenadtidens utgång eller, om felet är av väsentligare art, arton månader efter entreprenadtidens utgång.

Enligt AB 04 5 kap. 17 § är entreprenören skyldig att avhjälpa sådana fel som antecknats i besiktningsutlåtandet. Denna påföljd vid fel är i stort sett den enda möjliga påföljden som beställaren kan åberopa gentemot entreprenören, i vissa fall har beställaren rätt att häva avtalet, kräva nedsättning av det avtalade vederlaget eller att kräva skadestånd men den absolut vanligaste

³⁵ Bengtsson, B., (1976) s. 114.

³⁶ Höök, R., *Entreprenadjuridik femte upplagan*, s. 88.

³⁷ Håstad, T., SvJT 1991, s 577. s. 597.

påföljden är att beställaren kräver att entreprenören avhjälper felet.³⁸

4.4.2.2 Fel som framträder under garantitiden

Som nämnts ovan svarar entreprenören enligt AB 04 5 kap. 5 § för fel som *framträder* under garantitiden. (När det pratas om fel i AB 04as mening måste det alltid hållas i minne att felbegreppet måste ses i relation med det avtal som parterna har ingått, eftersom ett generellt felbegrepp saknas.³⁹) Anledningen till min kursivering av ordet ”framträder” i bestämmelsen i 5 kap. 5 § är att ordet spelar en central roll för bestämningen om ett fel skall avhjälpas av entreprenören eller inte.

Med användandet av ordet ”framträder” i bestämmelsen, får bestämmelsen en sådan innebörd att den kopplas samman med slutbesiktningens avklippande verkan.⁴⁰ Med detta menas att beställaren endast kan fordra avhjälpan av sådana fel som har varit möjliga att konstatera vid slutbesiktningen. Fel som har existerat och har varit synliga vid slutbesiktningen men som inte har noterats av vare sig beställaren eller besiktningsmannen kan inte åberopas efter en godkänd slutbesiktning. Fel kan alltså inte uppkomma efter slutbesiktningen. Däremot kan fel *framträda* efter slutbesiktningen.⁴¹ Fel som framträder och som entreprenören är skyldig att avhjälpa under garantitiden är fel av det s.k. dolda slaget. Dolda fel har existerat vid slutbesiktningen men en normalt aktsam besiktningsman eller beställare har inte märkt eller bort märka felet. Feltypen är ofta av ett sådant slag att det tar en viss tid innan felet uppträder och är möjligt att notera. Ett vanligt exempel som nämns i litteraturen är läckande rörfogar som lämnar upphov till vattenskador vilka upptäcks först efter slutbesiktningen.⁴²

Vidare presumeras det i innebörden av begreppet garantiansvar att det är entreprenören som har ansvaret för eventuella fel som beställaren åberopar. Entreprenören har ett presumtionsansvar för fel som beställaren gör gällande och det är upp till entreprenören att visa att felet borde ha uppmärksamrats vid slutbesiktningen eller att felet beror på beställarens användande av entreprenaden. Entreprenören kan även söka visa att felet beror på handlingar tillhandahållna av beställaren som har bidragit till en olämplig konstruktion, exempelvis, felaktiga ritningar.⁴³ För att

---

38 Bengtsson, B., (1976) s. 120.

39 Hedberg, S., (2010) s. 92.

40 Liman, L-O., (2007) s. 146.

41 Hedberg, S., (2010) s. 93.

42 Liman, L-O., (2007) s. 146.

43 Hellner, J., Hager, R., Persson, A., *Speciell Avtalsrätt II Kontraktsrätt 1. Häftet*, s. 139.

entreprenören ska undkomma ansvar på grund av exempelvis. felaktig projektering eller någon annan ansvarsbegränsande grund måste entreprenören göra det sannolikt att felet beror på beställaren och inte på honom själv.⁴⁴

Regeln om att beställaren under garantitiden endast får åberopa fel som framträder under garantitiden är emellertid inte absolut. I 7 kap. 11 § kan man finna en regel om att beställaren har rätt att göra gällande sådana fel som beställaren skriftligen anmält till entreprenören inom sex månader efter entreprenadtidens utgång eller, om felet är att anse som av väsentlig art, senast arton månader efter entreprenadtidens utgång.

4.4.2.3 Fel som inträffar efter garantitidens utgång

Vid utgången av garantitiden begränsas entreprenörens ansvar för fel i entreprenaden, ansvaret upphör däremot inte helt och hållet. AB 04 5 kap. 6 § stadgar att "*Entreprenören ansvarar för väsentligt fel som framträder efter utgången av respektive garantitid enligt kapitel 4 § 7, om felet visats ha sin grund i vårdslöshet av entreprenören.*". Genom bestämmelsen i 5 kap. 6 § har beställarens möjlighet att kräva avhjälpande av fel utökats till att kräva avhjälpande av fel som framträder även efter garantitidens utgång. Möjligheten till att kräva avhjälpande av fel har dock förändrats en del jämfört med möjligheten att kräva avhjälpande av fel under garantitiden. Det är inte längre fråga om ett garantiansvar hos entreprenören, utan om en reklamationsrätt för beställaren.⁴⁵ Detta innebär att bevisbördan har skiftat, från att ha legat på entreprenören att visa att felet inte berodde på denne, till att ligga på beställaren att visa att felet beror på entreprenörens vårdslöshet och att felet fanns inbyggt i entreprenaden.⁴⁶ Felet måste dessutom vara av väsentlig art för att entreprenörens ansvar ska komma ifråga.

Vid bedömningen om ett fel är av väsentlig art har det befunnits nödvändigt att inte endast lägga vikt vid själva felet, utan nödvändig hänsyn har även tagits till vilken skada som har uppkommit eller kan komma att uppstå som en följd av felet. Är felet av ett sådant slag att det medför stora kostnader för beställaren ska det vanligtvis betraktas som ett fel av väsentlig art.⁴⁷ Vid bedömningen om ett fel är att betrakta som ett fel av väsentlig art ska hänsyn även tas till om felet påverkar beställarens möjlighet att använda en byggnad på ett ändamålsenligt sätt, eller om felet påverkar byggnadens goda bestånd. Även fel som innebär en fara för beställarens hälsa och säkerhet ska

---

44 Johansson, S., *Entreprenadrätt och praktik*, s. 246.

45 Hedberg, S., (2010) s. 95.

46 Källenius, S., *Entreprenörens garantiansvar: föredrag i Svenska teknologiföreningen den 11 oktober 1954*, s. 3.

47 BKKs handledning för entreprenadbesiktning enligt AB 04 och ABT 06, s. 75.

också, normalt sett, betraktas som väsentliga.⁴⁸ Fel som är av en mer kosmetisk art måste vara en särskilt påtaglig olägenhet för att entreprenören ska vara ansvarig. Fel som i mindre utsträckning påverkar entreprenadens funktionsduglighet och/eller fel som kan åtgärdas relativt enkelt, faller utanför entreprenörens ansvar om dennes specialfärdigheter krävs för att åtgärda problemet.⁴⁹

Vidare, för att ansvar ska kunna åläggas entreprenören, krävs det även att beställaren ska kunna påvisa att entreprenören han varit vårdslös i sitt förfarande. Vid en bedömning om huruvida entreprenören har varit vårdslös eller inte måste en prövning ske om huruvida entreprenören har förfarit på ett annat sätt än vad som skäligen kan fordras av denne.⁵⁰ En viktig punkt att ta hänsyn till här, är huruvida entreprenören har frångått handlingar som beställaren har lämnat eller ej. Även entreprenörens förfarande jämfört med vad som kan vara att anse som ett fackmässigt förfarande måste tas i beaktning.

4.4.2.4 Vårdslöshetsbegreppet enligt AB 04 5 kap 6 §

Enbart det faktum att felet är av väsentlig betydelse räcker emellertid inte för att entreprenören ska anses vara ansvarig för fel som framträder efter garantitiden. Felen måste även bero på vårdslöshet från entreprenörens sida. Graden av vårdslöshet som krävs för att entreprenören ska hållas ansvarig var tidigare inte helt klar. Tidigare var det endast fastslaget att entreprenören var ansvarig för fall av grov vårdslöshet och det enda begreppet som med säkerhet kunde hänföras till en sådan grad av vårdslöshet var yrkes- eller byggfusk från entreprenörens sida.⁵¹ I motiven till gamla AB sades det att *”Gränsen mellan grov vårdslöshet och enkel vårdslöshet är svår att draga: vad som dagligt tal kallas yrkesfusk bör dock under alla omständigheter hänföras till grov vårdslöshet”*⁵² HD kom emellertid med en dom i NJA 1992 s 130 ”Skolmatsals-fallet” rörande begreppet vårdslöshet i AB:s mening, vilket gav lite insikt om hur begreppet vårdslöshet skulle tolkas i AB.⁵³

HD anförde i sitt domskäl att begreppet grov vårdslöshet inte kunde ges en enhetlig innebörd på alla

48 Ibid. s. 75.

49 Hedberg, S., (2010) s. 94.

50 BKKs handledning för entreprenadbesiktning enligt AB 04 och ABT 06, s. 75.

51 Lindsö, Å., (1996) s, 105.

52 Motiv AB 72 s. 149, cit. Lindsö, Å., (1996) s. 105.

53 I målet NJA 1992 s 130 hade en kommun och ett byggnadsbolag träffat ett avtal om att byggnadsbolaget, i egenskap av generalentreprenör, skulle ombesörja arbeten avseende om-, till och nybyggnad av en skola i kommunen. AB 72 tillämpades som standardavtal för entreprenaden. I entreprenadavtalet ingick att byggnadsbolaget skulle uppföra en ny matsalsbyggnad. Entreprenaden färdigställdes och slutbesiktning genomfördes och entreprenaden blev godkänd. Garantitiden för entreprenaden löpte ut två år därefter. Fem år senare rasade innertaket i matsalsbyggnaden ner. Byggnadsbolaget gick i konkurs samma år som olyckan skedde och kommunen bevakade i konkursen fordran för nytt innertak samt ersättning för sådana skador som takraset hade medfört. Som grund för sin fordran återopade kommunen att entreprenören hade agerat grovt vårdslöst vid byggandet av matsalsbyggnaden. Konkursförvaltaren förnekade att grov vårdslöshet hade förekommit från byggnadsbolagets sida.

Det visade sig att byggnadsbolaget vid uppförandet av matsalsbyggnaden hade frångått sådana ritningar som tillhandahållits av beställaren och ersatt dessa med egna konstruktionsritningar. Frångåendet av ritningarna som hade tillhanda hållits av beställaren försvagade konstruktionen och var den främsta anledningen till att innertaket rasade ner.

områden där begreppet användes. På en del rättsområden, HD nämner det försäkringsrättsliga och det skadeståndsrättsliga området, måste ett handlande vara närmast att betrakta som ett medvetet risktagande för att det ska anses vara grovt vårdslöst. Emellertid ansåg HD att detta synsätt inte rakt av kan appliceras i kommersiella avtalsförhållanden på andra rättsområden. I vissa sammanhang ansåg HD att andra kvalificerade avvikelser från en normal aktsamhet än just ett medvetet risktagande också måste kunna hänföras till grov vårdslöshet. Byggbolaget saknade förvisso vetskap om att avvikandet från de erhållna konstruktionsanvisningarna innebar en ökad skaderisk, men HD framhöll att om kunskaper saknades hos bolaget, ålåg det bolaget att själva kontakta konstruktören eller annan sakkunnig för att inhämta anvisningar för hur infästningen skulle ske för att den skulle vara fullduglig.

Jan Kleineman framhåller i en skrift att det vid bedömningen om en skadevållare har förfarit med grov vårdslöshet måste tas hänsyn till vilka värden som ska skyddas. Vid fall som exempelvis. NJA 1992 s 130 där de värden som står på spel handlar om att risken för personskador är stor, eller fall där risken för omfattande saksador är överhängande, ska en mildare bedömning, som överger kravet på en faktisk skadeinsikt från skadevållarens sida, göras för att skadevållaren ska anses ha agerat med grov vårdslöshet. Hänsyn ska enligt Kleineman tas även till skadevållarens förhållande till den skadelidande. Uppmärksamhet ska i sådana fall läggas på uppdragstagarens plikt att skydda sin uppdragsgivare.⁵⁴

Fallet illustrerar hur grov vårdslöshet, vilket med all säkerhet är en ansvarsgrundande omständighet för entreprenören, bedöms inom entreprenader. Vårdslösheten behöver emellertid inte alltid vara att betrakta som grov för att ansvar ska åläggas entreprenören.⁵⁵ Genom en sådan reglering i AB 04 5 kap. 6 § utökas entreprenörens ansvar efter garantitidens utgång till att omfatta de flesta fall av utförandefel samt väsentliga fel. Vad som är att anse som väsentligt fel är enligt Hedberg svårt att uttala sig om, men hit bör fel som i någon omfattning påverkar entreprenadens livslängd, funktion eller säkerhet kunna hänföras.⁵⁶ Med tanke på den nära anknytning som AB 04 har med övriga AB-avtal är det, enligt Ullman, en rimlig antagning att göra, att tolkningen av grov vårdslöshet enligt AB 04 får samma betydelse för övriga AB-avtal.⁵⁷

---

54 Kleineman, J., *Festskrift till Lars Heuman*, (2008) s. 277.

55 Hedberg, S., (2010) s. 95.

56 Ibid s. 95.

57 Bengtsson, B., Ullman, H., Unger, S., (2009) s. 123.

4.5 Skillnader vid totalentreprenader

Reglerna om ansvar är snarlika när det kommer till AB 04 och ABT 06. Emellertid, på grund av totalentreprenadens utformning, skiljer sig de situationer då entreprenören är ansvarig för skador på entreprenaden. Det finns säkerligen fler områden där skillnader förekommer men dessa är emellertid inte intressanta inom ramen för denna uppsats. Eftersom entreprenören vid en totalentreprenad inte endast bara har ett utförandeansvar, utan även ett funktionsansvar, svarar entreprenören numera även för fel i entreprenaden som härrör från felaktig projektering, såvitt denna inte beror på beställaren. Detta innebär att entreprenören svarar för alla fel i entreprenaden, såväl under entreprenadtiden som under garantitiden förutsatt att dessa inte beror på en, av beställaren, projekterad lösning.

5 Konsultens roll

5.1 Konsulten

Inom byggbranschen finns en mängd olika projektörer med olika specialområden, exempel är VVS-projektörer, ventilationsprojektörer, el-projektörer, vattenprojektörer etc. De projektörer som är intressanta inom ramen för detta arbete är arkitekten och byggnadskonstruktören.

I arkitektens arbetsuppgifter ingår att analysera beställarens behov, göra utredningar etc. Mycket av de andra projektörernas arbete grundar sig på resultatet av arkitektens arbete.⁵⁸ Byggnadskonstruktören är den projektör som svarar för att byggnadens bärande delar utformas på ett riktigt sätt.⁵⁹

5.2 ABK 09⁶⁰

ABK 09 är standardavtalet som är framförhandlat för konsultuppdrag. De avsedda parterna som ska använda sig av standardavtalet är på ena sidan en beställare och på andra sidan en arkitekt eller annan typ av konsult.⁶¹ För att ABK 09 ska utgöra ett avtalsunderlag mellan parterna måste detta uttryckligen framgå i det avtal som parterna har ingått med varandra. För att standardavtalet ska gälla utan att det uttryckligen har framgått i det avtal som parterna har ingått, måste standardavtalet ha använts som etablerad avtalsform mellan parterna vid tidigare avtal som parterna har ingått⁶²

I likhet med entreprenadavtalsformerna finns det olika typer av konsultavtal. Vid det delade konsultuppdraget är det, i likhet med den delade entreprenaden, beställaren som ingår separata avtal med de olika konsulterna och svarar för samordningen dem emellan alternativt överlåter samordningen på någon annan. De enskilda konsulterna står således var för sig i avtalsförhållanden med beställaren.⁶³

Vid generalkonsultuppdraget har beställaren ingått ett avtal med en enda konsultföretag, generalkonsulten. Denne avtalar sedan med andra, underkonsulter, om vad dessa underkonsulter ska

---

58 Liman, L-O., (2007) s. 193.

59 Ibid.

60 Merparten av de skador som uppsatsen handlar om, har uppkommit inom avtal som har ABK 96 som standardavtal. Ordalydelserna i reglerna har dock inte förändrats nämnvärt. Föreligger väsentliga skillnader mellan avtalen kommer detta att påpekas.

61 Hedberg, S., (2010) s. 229.

62 Ibid. s. 229.

63 Liman, L-O., (2007) s. 197.

uträtta.⁶⁴

Den tredje formen av konsultavtal är det s.k. konsultgruppavtalet. I konsultgruppavtalet ingår beställaren ett enda avtal med en grupp, bestående av fristående konsultföretag. Dessa konsultföretag svarar sedan solidariskt för att uppdraget, som de har avtalat om med beställaren, blir färdigställt.⁶⁵ Konsultgruppavtalet är således en ganska riskfylld avtalsform i och med att var och en av konsulterna svarar för de andra konsulternas prestation.

5.3 Konsultens uppdrag enligt ABK 09

Enligt ABK 09 2 kap. 1 §(ABK 96 1.1-2) ska konsulten genomföra uppdraget fackmässigt och med omsorg. Kravet på fackmässighet anses omfatta krav på att konsulten ska ha vissa erfarenheter och viss kompetens som är nödvändig för att uppdraget ska kunna utföras på ett riktigt sätt.⁶⁶

5.4 Underkonsultansvar

Konsulten svarar enligt ABK 09 5 kap. 4 §(ABK 96 6.6) strikt för skador som orsakats av underkonsulter som konsulten har anlitat. Konsulten svarar alltså för skador orsakade av underkonsultens vårdslöshet trots att konsulten själv inte har förfarit vårdslöst. Det är således viktigt för parterna att hålla reda på avtalskedjan för att kunna fastställa vilka konsulter som är att anse som ”självständiga” konsulter och vilka som är att betrakta som underkonsulter anlitade av konsulten. Ansvaret för konsulten enligt nämnda paragraf gäller inte endast andra anlitade konsulter, utan alla uppdragstagare som konsulten anställer i egen regi.⁶⁷ Ansvarsbegränsningen för konsulten enligt denna paragraf är densamma som den ansvarsbegränsning som gäller för det arbete som konsulten utför själv.

---

64 Ibid. s. 197.

65 Lindsö, Å., (1996) s. 19.

66 Liman, L-O., (2007) s. 214.

67 Ibid. s. 264.

6 Konsultens ansvar

6.1 Konsultens skadeståndsansvar

Skadeståndskrav riktade mot konsulten regleras i ABK 09 5 kap. 6 § (ABK 96 6.8). Enligt paragrafen ska skadeståndskrav, för att vara ersättningsberättigade, framföras skriftligen inom 3 månader efter det att beställaren har fått skälig anledning att anta att det är konsulten som är ansvarig för skadan. Paragrafen rymmer två stycken tidsbegränsningar. Den första är den ovanstående, den andra är att beställaren måste framföra ett anspråk senast inom 9 månader efter det att denne fått kännedom om skadan men inte med fog kan förutsätta att det är konsulten som bär ansvaret. När väl beställaren skäligen kan anta att det är konsulten som ansvarar för skadan har han alltså 3 månader på sig att skriftligen framföra ett skadeståndskrav men det måste samtidigt ske inom 9 månader från att beställaren fick kännedom om skadan. Konsultens ansvar sträcker sig enligt ABK 09 5 kap. 6 §, läst tillsammans med 5 kap. 2 §, över en tidsperiod om 10 år för skador som upptäcks under den tidsperioden.

Projektörernas, i det här fallet den tekniska konsultens (skadestånds)ansvar faller inom yrkesansvaret, och betecknas vanligen som ett rådgivaransvar.⁶⁸ Den tekniska konsultens överlämnande av en, av honom föreslagen, ritning är att betrakta, i skadeståndsrättslig mening, som att arkitekten ger ett råd.⁶⁹ Konsulten får alltså vara att anse som en slags expert i avtalet mellan parterna, vilket medför att ansvaret som denne har för den rådgivning som lämnas är relativt högt.

6.2 Förutsättningar för konsults skadeståndsansvar

En grundläggande förutsättning för att en konsult överhuvudtaget ska kunna hållas skadeståndsansvarig är att det har inträffat en skada. Konsultavtal ersätter vanligtvis alla skadetyper, dvs. sak-, person-, och ren förmögenhetsskada samt ekonomiska följdskador som följer av sak- och/eller personskador.⁷⁰

ABK 09 5 kap. 1 § (ABK 96 6.1⁷¹) stadgar att:

---

68 Bengtsson, B., Ullman, H., Unger, S., *Allehanda om skadestånd i avtalsförhållanden*, s. 64.

69 Ibid. s. 64.

70 Liman, L-O., (2007) s. 216.

71 *Konsulten ansvarar, med nedan angivna begränsningar, för skada som han orsakat beställaren genom vårdslöshet eller försummelse. I kommentaren anges sedan: Konsulten är skadeståndsskyldig om skadan är en följd av att konsulten har åsidosatt sedvanlig omsorg eller inte visat den yrkesskicklighet som förutsätts vara allmän inom*

”Konsulten ansvarar, med nedan angivna begränsningar, för skada som denne orsakat beställaren genom bristande fackmässighet, åsidosättande av sedvanlig omsorg eller annan vårdslöshet vid genomförande av uppdraget. Har beställaren visat att skada uppstått och gjort sannolikt att skadan beror på en felaktighet i konsultens handlingar eller en underlåtenhet av konsulten, ska konsulten för att fria sig från ansvar visa att han inte är ansvarig för skadan.

Konsultens ansvar enligt 5 kap 1 § är ett culpaansvar, dvs. han måste i något avseende ha varit vårdslös i sitt handlande.⁷² En entreprenör kan således i vissa fall i praktiken inte föra sitt ansvar, mot sin beställare, vidare mot konsulten om konsulten inte har förfarit vårdslöst.⁷³ I ABK 09:s mening är varje handlande som kan vara att betrakta som en avvikelse från normal fackkunnighet, normal erfarenhet, normal ansvarskänedom eller normal förutsebarhet, att anse som vårdslöst handlande.⁷⁴

Ansvarsgrundande handlingar som är hänförliga hit bör således, i normalfallet, vara exempelvis. oskicklighet, bristande information om rådande förutsättningar och andra allmänna fel.⁷⁵ Detta innebär att skador som uppstår på grund av kompetensbrister hos konsulten vid utförande av uppdraget, automatiskt leder till skadeståndsansvar, trots att egentlig vårdslöshet inte föreligger, den bristande kompetensen är i sig självt att anse som vårdslöshet.⁷⁶

Konsulten ska vid utförandet av sitt uppdrag visa sådan omsorg som rimligen kan förväntas av honom med hänsyn till den yrkesplikt som åvilar honom inom ramen för det avtalade konsultavtalet.⁷⁷ Omfattningen av denna omsorg följer av vad som har avtalats mellan parterna och vad som kan utläsas ur praxis för liknande uppdrag. Enbart det faktum att en beställare godkänner ett, av konsulten givet, förslag är inte tillräckligt för att reducera konsultens ansvar för den föreslagna konstruktionen, om inte konsulten har informerat beställaren om alla risker som den föreslagna metoden för med sig jämfört med andra metoder.⁷⁸

Konsultens ansvar är emellertid inte endast ett vanligt culpaansvar. Om beställaren lyckas visa att

---

branschen.

72 Ett strikt ansvar torde kunna åläggas konsulten om denne lämnar en garanti för riktigheten i den lämnade rådgivningen, det är dock sällsynt med sådana garantier i det verkliga livet. Se Elfström, J., *Rådgivarens professionsansvar*, s. 24 med hänvisning till NJA 1968 s 285 ”Dillodlar fallet”.

73 Ossner, P., *Nya allmänna bestämmelser – NL 09 och ABK 09, JT 2010-11*, s. 90.

74 Hedberg, S., (2010) s. 259.

75 Ibid.

76 Bengtsson, B., Ullman, H., Unger, S., (2009) s. 67.

77 Ibid. s. 67.

78 Hedberg, S., (2010) s 258.

en skada har uppstått och kan göra det sannolikt att denna skada beror på ett felaktigt handlande av konsulten, har konsulten enligt ABK 09 5 kap. 1 § 2 meningen, för att fria sig från ansvar, att visa att skadan inte beror på denne. I ABK har det alltså införts en omvänd bevisbörda för konsulten och denne innehar ett presumtionsansvar för skador som beställaren kan göra sannolikt beror på konsulten. För att konsulten ska kunna ex-culpera sig krävs således att denne kan visa att skadan inte beror på fel i dennes konsultarbete. Bevisningen har i ABK 09 skärpts i riktning mot konsulten jämfört med den lydelse som paragrafen hade i ABK 96.⁷⁹ I ABK 96 ålåg det beställaren att visa att skadan berodde på felaktigheter i konsultens handlingar och att dessa felaktigheter hade sin grund i vårdslöshet från konsulten.

---

⁷⁹ Bengtsson, B., Ullman, H., Unger, S., (2009) s. 71.

7 Professionsansvaret

7.1 Konsultens professionsansvar

Ett professionellt rådgivningsuppdrag har karaktären av en immateriell tjänst. Problemet uppstår därvid för uppdragsgivaren i det avseendet att denne inte vet hur tjänsten kommer att utföras och vad slutresultatet kommer att bli. Det finns emellertid vissa gemensamma kännetecken för vad som ska anses gälla för yrkesgrupper som utför tjänster av det rådgivande slaget. Ett av dessa kännetecken är att uppdragstagaren ska utföra sitt uppdrag med en fackmässigt godtagbar standard. Med detta är att förstå att det åligger uppdragstagaren att följa en god yrkessed i sitt utförande av uppdraget oberoende av vem som är uppdragsgivare.⁸⁰

Denna allmänt hållna regel finns även nedskreven i ABK 09 2 kap. 1§ som stadgar, att ”konsulten ska genomföra uppdraget fackmässigt och med omsorg samt även i övrigt iaktta en god yrkessed.”. Inbakat i begreppet god yrkessed ligger en mängd olika förpliktelser. Bl.a. att konsulten ska agera lojalt mot beställaren, att informera om eventuella brister hos en av beställaren önskad teknisk lösning, att informera om alternativa lösningar som bättre kan tillfredsställa beställarens behov etc.⁸¹ Begreppet fackmässighet i ABK:s mening tar sikte på konsultens allmänna yrkesskicklighet. Till yrkesskicklighet kan hänföras sådant som att konsulten måste besitta ett visst tekniskt kunnande för att denne ska kunna ta på sig ett uppdrag. Att iaktta gällande normer och lagstiftning vid utförandet av uppdraget, att hålla sig underrättad om nya uppgifter inom det område där konsulten är verksam, m.m.^{82 83}

Skyldigheten för en konsult att visa omsorg gentemot sin uppdragsgivare tar inte fasta på hur uppdraget utförs, istället tar plikten fasta på relationen mellan uppdragstagare och uppdragsgivare. Uppdragstagarens omsorgsplikt kan i sin tur delas in i olika delplikter vilka skiljer sig åt beroende på den rådgivande verksamhetens karaktär.⁸⁴ De mest intressanta omsorgsplikterna inom ramen för denna uppsats, är skyldigheten för uppdragstagaren att upplysa uppdragsgivaren om risker med en vald lösning samt att presentera relevant information angående en vald lösning på ett sådant sätt att den blir begriplig för beställaren, kallad ”den pedagogiska plikten”.

Är det på det viset att en konsult bryter mot dessa grundläggande plikter som denne har i sitt

---

80 Elfstöm, J., *Rådgivarens professionsansvar*, s. 70.

81 Hedberg, S., (2010) s. 240.

82 Ibid s. 239 f.

83 Bengtsson, B., Unger, S., Ullman, H., (2009) s. 66 f.

84 Elfström, J., (2003) s. 83.

avtalsförhållande med beställaren, kan detta ligga till grund för ett skadeståndskrav från beställaren mot konsulten. Vad som är att anse vara fackmässigt och/eller omsorgsfullt, samt vad som kan anses göra avsteg från detta måste givetvis bedömas utifrån varje enskilt fall och listan kan göras lång. .

I rollen som specialist som konsulten får i avtalet, måste även krav ställas på dennes förmåga att kunna förutse risker och konsekvenser med, för att återkoppla till uppsatsens frågeställning, exempelvis en föreskriven konstruktionsmetod. Föreskriver en konsult att en viss konstruktionsmetod ska användas, måste konsulten samtidigt besitta en viss insikt om att skador kan komma att uppstå till en följd av den av honom föreskrivna konstruktionsmetoden.⁸⁵ ⁸⁶Konsulten måste kunna ha sådana insikter om det av denne föreslagna konstruktionstillvägagångssättet, att dessa kunskaper ska kunna vara försvarbara om de jämförs med de kunskaper som en fackman inom samma område har vid tidpunkten då olyckan är konstaterbar.⁸⁷

En projekterande konsult som väljer att föreskriva ett visst konstruktionssätt, som är att betrakta som en nymodighet på den aktuella marknaden, har således en uppgift att visa att den av honom valda lösningen vid projekteringstillfället är säker och att det är möjligt att på ett rationellt sätt analysera den aktuella konstruktionen. Konsulten har även ett ansvar för att förutse vilka problem som är förknippade med den aktuella lösningen.⁸⁸ Svensk rättspraxis är fåtalig på området, men intressanta fall kan hämtas från dansk och anglosaxisk rätt:

I ett fall hade skador uppstått på grund av användningen av en viss ny konstruktionsmetod. Svaranden nekade ansvar med motiveringen att problemen som uppkom inte var möjliga att förutse på grund av konstruktionens nymodighet. Domstolen utdömde trots detta skadeståndsansvar med motiveringen att det inte var problemtypen i sig som var en nymodighet, utan konstruktionsmetoden. Svaranden var ansvarig på grund av dennes misslyckande att förutse att skadetyper kunde komma att uppstå vid användandet av den aktuella metoden.⁸⁹

I ett annat fall hölls en projektör av ett betongtorn ansvarig för att sprickbildning hade uppstått inuti tornet. Projektören hade följt en design som var honom rekommenderad av *”/.../one particular pioneer in the field/.../”*. Designen stred emellertid mot gällande byggnormer. Domstolen höll projektören ansvarig för att denne borde ha insett att frångåendet från byggnormerna ökade risken för att en skada skulle kunna komma att uppstå.⁹⁰

---

85 Ullman, H., *Arkitekters och konsulterande ingenjörers ansvar vid byggnadsföretag*, publicerad i *Uppsatser i försäkrings- och skadeståndsrätt* 2 s.205.

86 Dugdale, A M., Stanton, K M., *Professional negligence*, s. 353.

87 Ullman (1970) s. 210 ref. Viding Kruse, Hansen.

88 Dugdale, A M., Stanton, K M. (1998) s. 354.

89 IBA v. EMI & BICC ref. Dugdale, Stantaon (1998) s. 354.

90 John Maryon International Ltd v. New Brunswick Telephone Co Ltd. Ref Dugdale, Stanton (1998) s. 354.

Här kan även nämnas Konsultansvarsnämndens utlåtande nr. 4/86, där en konsult ansågs vara skadeståndsansvarig för att den projektering som konsulten hade föreskrivit, inte klarade vissa gällande krav på vindtålighet. Konsultansvarsnämnden framhöll i sitt utlåtande att det krävs av en konsult, som föreskriver en viss lösning, att denne noga sätter sig in i de förutsättningar och normer som gäller för ett visst arbete.

Från dansk rätt kan avgörandet i KFE 1987.171 ge viss vägledning. I målet hölls en projektör ansvarig för brist i sin vårdplikt när denne föreskrev att en helt nytt material skulle användas i konstruktionen. Användandet av materialet ledde till att konstruktionen skadades. I domen skärptes det ansvar som en konsult har för att en konstruktion ska vara funktionsduglig ytterligare med anledning av att det material som användes var nytt.⁹¹

Ovanstående rättsfall ger en bild av vad en projekterande konsult har för plikt att känna till om den fasaden han föreskriver även om den är ny. Endast det faktum att en konstruktion är ny och att skador kan uppstå på grund av denna nymodighet bör emellertid inte avskräcka en konsult från att projektera den aktuella konstruktionen. Konsulten bör kunna förutsätta att arbetet utförs av kunniga arbetare och att resultatet blir en funktionsduglig slutprodukt,⁹² men denna kunnighet hos arbetarna kan inte sträcka sig utöver vad som allmänt kan förutsättas.⁹³ ⁹⁴ Dock måste det åligga konsulten att, med tanke på den plikt som åligger denne att vara medveten om riskerna med en föreslagen projektering, varna beställaren för de risker som denna är förknippade med. I denna plikt att varna för sådana risker ingår även att avråda beställaren från vissa särskilda metoder om de anses vara särskilt riskfyllda.⁹⁵ Regeln finns även nedskrivet i ABK 09 2 kap. 6 §(ABK 96 4.4). För att undkomma ansvar för en viss vald konstruktionsmetod, räcker det inte för konsulten att beställaren har godkänt en viss teknisk lösning. Endast om konsulten kan visa att denne har informerat beställaren om risker och nackdelar med en viss lösning och kan visa att beställaren, trots vetskap om dessa risker, valde den aktuella lösningen, kan konsulten gå fri från ansvar om lösningen leder till ett bristfälligt resultat. Även inom detta område är svensk rättspraxis på området sällsynt. Inom dansk rätt finns emellertid intressanta avgöranden:

I UfR 1973.675 hölls två konsulter skadeståndsskyldiga för att ha projekterat ett tak på ett felaktigt sätt. Fram till den tidpunkt då taket projekterades hade tillvägagångssättet varit obeprövat. Strax efter att taket färdigställdes började taket att läcka. Vid en närmare undersökning visade det sig att den av konsulterna projekterade lösningen inte alls lämpade sig för den aktuella taktypen. Domstolen höll konsulterna ansvariga med motiveringen att de borde ha insett risken för

---

91 KFE 1987.171 ref. Brusendorff, A.C. *Ingenjörer og arkitekters ansvar for professionel rådgivning*, Juristen 1990s.5.

92 Ullman (1970) med hänvisning till tysk rätt, s. 211.

93 Ibid. s. 211.

94 Se även från dansk rätt UfR 1950.658 Där en majoritet i höjsteret ansåg att en konsult skulle hållas ansvarig då dennes instruktioner var bristfälliga för en konstruktion. Minoriteten i höjsteret ansåg att konsulten skulle kunna förutsätta att entreprenören som utförde arbetet hade tillräcklig kompetens eftersom arbetet i det aktuella fallet var av sedvanlig art. Ref. Brusendorff, A.C., (1990) s. 7 f.

95 Dugdale, A M. Stanton K M. (1998) s. 354.

skada och att de inte utan vidare, utan att ha undersökt saken närmare och därmed kunnat upplysa om riskerna, borde ha rekommenderat denna till beställaren.⁹⁶

I UfR 1968.709 hölls en projektör skadeståndsansvarig för att denne inte hade upplyst beställaren om de risker som var förknippade med användandet av den projekterade konstruktionen.⁹⁷

I konsultens grundläggande ansvar torde även ingå, att denne har ett ansvar för att den projektering som utförs av konsulten är användbar för beställaren.⁹⁸ Detta innebär t.ex. att projekteringen ska innehålla korrekta mått för att den slutgiltiga produkten ska vara användbar för beställarens önskemål, att en källare är skyddad mot översvämningar eller att fasader ska vara projekterade på ett sådant sätt att de möjliggör en fullduglig fastighet etc. Konsulten ansvarar därmed för de fall då dennes projektering medför att slutresultatet får en märkbart nedsatt användbarhet för beställaren.⁹⁹ Konsultens ansvar för att slutprodukten är användbar för beställaren medför även att konsulten inte kan begränsa sitt ansvar med att hänvisa till beställarens önskemål om att den aktuella designen ska vara så billig som möjligt.

Nedan följer ett antal avgöranden från Konsultansvarsnämnden samt allmänna domstolar. Fallen behandlar vitt skilda former av rådgivning men innehåller principiellt viktiga utlåtanden som är applicerbara på avtal rörande rådgivning generellt sett och inte endast de enskilda fallen

7.2 Konsults ansvar för att vara medveten om risker

I Konsultansvarsnämndens utlåtande nr 4/81 ansåg nämnden att en konsult skulle hållas skadeståndsskyldig för skador orsakade av en, av konsulten, rekommenderad värmeåtervinningsanläggning.¹⁰⁰ Nämndens utlåtande i det aktuella fallet är en tydlig redogörelse

96 UfR 1973.675 H. Ref J. Elfström (2003) s. 92.

97 UfR 1968.709 ref. A.C. Brusendorff, (1990) s. 6.

98 Ullman (1970) s. 212.

99 Ibid s. 212 f. Ref. Binhardt.

100 Den aktuella anläggningen bidrog till att matos spreds i byggnaden, inom branschen var det allmänt känt att den aktuella anläggningen kunde medföra ovälkomna lukter om den användes i flerbostadshus. Konsulten bestred skadestånd och hävdade att denne inte hade agerat på ett felaktigt sätt vid valet av den aktuella anläggningen som installerades i fastigheten. I informationen angående anläggningen som tillverkaren tillhandahöll saknades uppgift om det aktuella problemet och konsulten menade att någon som tog del av informationsmaterial utgivet av en seriös tillverkare måste kunna lita på riktigheten i det utgivna materialet samt att konsulten inte hade frångått beställarens anvisningar när valet av anläggning gjordes.

Konsultansvarsnämnden konstaterade att det sedan länge hade funnits vetskap inom konsultens verksamhetsbransch om problem med ovälkomna lukter vid användning av anläggningen i flerbostadshus, vid projekteringstillfället måste därför dessa problem anses vara allmänt kända inom branschen. Nämnden ansåg att det av en fackkonsult måste krävas att denne håller sig väl informerad om produkter som förekommer inom branschen samt produkter som konsulten föreslår vid projekteringen. Detta ansvar sträcker sig längre än att bara känna till den information som leverantören tillhandahåller om produkten. Konsulten borde även ha sådana insikter att denne kan bedöma eventuella risker som användandet av en viss produkt kan föra med sig. Att enbart hänvisa till att information från leverantören angående särskilda risker saknades, räcker inte för att konsulten ska undkomma ansvar.

Vidare ansåg nämnden att en konsult bör vara skyldig att informera en beställare om en potentiell risk med att använda en viss produkt om information finns om vilka olägenheter användandet av produkten kan medföra. Konsulten borde i det aktuella fallet ha

för det ansvar som en konsult har gentemot en beställare avseende redovisning av uppgifter samt konsultens plikt att tillgodogöra sig tillgänglig information som finns angående den aktuella produkten.¹⁰¹

Min kommentar

I fallet bröt konsulten klart mot sin omsorgsplikt i det att denne underlät att meddela beställaren om de risker som var förknippade med att använda den aktuella anläggningen, vilket även var den grund som Konsultansvarsnämnden angav för konsultens skadeståndsskyldighet. Det principiella uttalande nämnden gjorde angående konsultens ansvar att hålla sig à jour med de förhållanden som råder inom det område där denne verkar, torde kunna hänföras till kravet på konsultens goda yrkessed samt konsultens fackmässighet.

Enligt min mening känns det inte allt för långsökt att fordra av en yrkesverksam konsult att denne får finna sig i att se till att konsulten tar till sig ny branschkunskap. Dock bör hänsyn tas till vad som faktiskt var möjligt för konsulten att känna till vid tidpunkten för rådgivningen, samt vad som faktiskt är ett sedvanligt branschförfarande,¹⁰² nya råd och rön tar trots allt ett tag att bli verifierade och komma till allmän kännedom inom branschen. Om det är på det viset att ett visst passivt förfarande är att anse som det allmänna förfarande som används inom branschen vid den aktuella tidpunkten, eller åtminstone är ett sådant förfarande som inte har mött några invändningar, bör det kunna anses att ett sådant förfarande inte strider mot kravet på att uppdraget ska utföras fackmässigt. Regler om hur en rådgivare ska förhålla sig till nya metoder o.dyl. skiljer sig naturligtvis från bransch till bransch. Viss ledning om vad som gäller för konsulter inom byggbranschen kan ges av Svenska Byggingenjörers Riksförbunds yrkesetiska regler för sina medlemmar. I regelverket anges bl.a. att medlemmar ska hålla sig à jour med gällande bestämmelser, förordningar och lagar, samt kontinuerligt fortbilda sig.¹⁰³ Det måste dock poängteras att den skyldighet som konsulten har att hålla sig à jour med nya branschkunskaper på intet sätt bör begränsa den skyldighet som konsulten har att vara medveten om de risker som är förknippade med användandet av en av honom föreslagen konstruktion (se ovan 7.1). Är det på det viset att branschkunskap saknas gällande en konstruktionstyp bör detta inte kunna användas som undanflykt

---

informerat beställaren om vilka risker som den aktuella anläggningen var behäftad med.

101 Elfström, J., (2003) s. 42.

102 NJA 1997 s 65 hade en besiktningsman underlåtit att informera köparna av ett hus om vissa risker med det ventilationssystem som huset var försett med. Majoriteten i HD fastställde hovrättens dom och höll besiktningsmannen skadeståndsansvarig pga. oaktsamhet till följd av underlåtet att upplysa köparna om riskerna. Minoriteten i HD ansåg emellertid att besiktningsmannen inte skulle hållas skadeståndsskyldig, eftersom det vid tidpunkten för besiktningen inte var sedvanlig branschpraxis att informera om sådana risker.

103 <http://www.byggkonsult.name/etiskaregler.html> 2012-01-26.

av konsulten. Denne har ett grundläggande ansvar att kunna förutse risker som är förknippade med användandet av en viss metod.

7.3 Konsults ansvar för val av felaktig konstruktionsmetod

Konsultansvarsnämndens utlåtande nr 4/80 behandlade en konsults ansvar för en felaktigt rekommenderad konstruktionsmetod.¹⁰⁴ Nämnden ansåg att konsulten, i sina beräkningar, borde ha inkluderat möjligheten att den valda metoden skulle kunna komma att användas av entreprenören. Uttryckliga anvisningar som föreskrev en annan konstruktionsmetod skulle ha givits av konsulten. Nämnden uttryckte även att vattensador med största sannolikhet skulle ha kommit komma att uppstå förr eller senare ändå som en följd av den valda konstruktionsmetoden då denna medförde en förhöjd risk för skador av den typen. Konsulten bedömdes vara skadeståndsansvarig till följd av den valda konstruktionsmetoden.

Min kommentar

Konsultansvarsnämnden höll konsulten ansvarig som en följd av att denne hade föreskrivit en metod som avsevärt ökade risken för att skador skulle kunna komma att inträffa. Den föreskrivna metoden var av ett sådant slag att det inte kunde anses vara fackmannamässigt av konsulten att föreskriva användningen av en sådan. I det aktuella fallet var det emellertid inte den föreslagna metoden som direkt orsakade skadan, utan det faktum att entreprenören hade använt sig av ett visst material i sin konstruktion. Materialet var av ett sådant slag att det inte borde ha använts vid konstruktionen, men föreskrifter om detta saknades vilket måste anses ligga konsulten till last med avseende på dennes goda yrkessed. Nämndens uttalande om att konsulten uttryckligen måste ge anvisningar om en viss konstruktionsmetod ska tillämpas eller undvikas, visar på betydelsen för konsulten att inte bara föreskriva att en viss konstruktionsmetod ska användas, utan att konsulten, även för att undvika ansvar, måste bifoga klara och precisa anvisningar för hur konstruktionsmetoden ska användas för att det slutgiltiga resultatet ska bli korrekt och

---

¹⁰⁴ I målet hade en konsult, vid byggandet av övernattingsstugor, föreskrivit att en viss golvkonstruktion skulle användas, detaljer för hur konstruktionen skulle utföras hade inte lämnats av konsulten. Vid entreprenadens färdigställande och den därvid skedda garantibesiktningen framkom det att flertalet av stugorna hade drabbats av omfattande vattensador. Enligt besiktningsmannen kunde ansvar inte läggas på entreprenören då denne hade utfört arbetet i enlighet med de ritningar som fanns tillgängliga för arbetet.

Beställaren hävdade att konsulten, genom att underlåta att föreskriva särskilda konstruktionsmetoder för den aktuella golvtypen, hade handlat i strid med rådande byggnormer och att detta låg till grund för en skadeståndsgrundande oaktksamhet. Konsulten å sin sida hävdade att denne givit tillräckliga föreskrifter för hur konstruktionen skulle utföras och att de detaljer som hade utelämnats endast var av en elementär natur och sådana som normalt inte redovisades. Ansvar låg istället, enligt konsulten, på entreprenören som genom den valda konstruktionsmetoden inte hade utfört konstruktionen på ett fackmannamässigt sätt. Hade konstruktionen utförts på ett fackmannamässigt sätt hade skadorna aldrig uppkommit.

Konsultansvarsnämnden ansåg att entreprenören genom att använda den aktuella konstruktionsmetoden inte hade agerat i strid med vad som kunde vara att anse som fackmässigt handlande. Den valda metoden var en sådan som entreprenörer som normalt sett kunde använda sig utav om inte annat hade föreskrivits.

funktionsdugligt. Ett underlåtande från konsultens sida att bifoga sådana handlingar torde ligga denne till last vid en bedömning om denne har utfört uppdraget med god yrkessed.

7.4 Konsults skyldighet att lämna tillräckligt detaljerade uppgifter ^{105 106}

Konsultansvarsnämnden, utlåtande nr 2/89, avgjorde en tvist som berörde en vattenskada på grund av läckage från en avluftningsventil på en vattenledning i ett entreprenadobjekt.¹⁰⁷

Nämnden ansåg att de anvisningar som konsulten hade lämnat var bristfälliga och inte innehöll sådana anvisningar som borde ha funnits med. Detta lades konsulten till last som oaktsamhet. Nämnden anförde vidare att konsultens anvisningar i så hög grad bidrog till risken för att en skada skulle inträffa, att konsulten inte kunde undslippa ansvar.

Vad gällde entreprenören anförde nämnden att denne hade uppmärksammat bristerna i konsultens anvisningar, och istället för att rådfråga konsulten om hur monteringen skulle ske, monterade ventilerna efter eget tycke. Detta gjorde att nämnden ansåg att entreprenören fick ta på sig ansvaret för den aktuella konstruktionen. Entreprenören borde dessutom ha insett, att den av honom valda konstruktionsmetoden skulle bidra till att risken ökade för att en skada skulle inträffa. Det måste enligt nämnden åligga entreprenören att svara för dessa omständigheter. Nämnden utdömde ett delat ansvar för entreprenören och konsulten där konsulten ansvarade för 20 procent av skadans belopp och entreprenören för resterande del.

Min kommentar

---

¹⁰⁵ Se även Konsultansvarsnämndens utlåtande nr 2/88 där nämnden ansåg att en konsult skulle lämna mer detaljerade instruktioner om konsulten föreskrev en metod som var riskfylld enligt gällande standardavtal.

¹⁰⁶ Se även UfR 1956.496 där en konstruktion pga sin speciella konstruktion krävde speciella instruktioner till hantverkarna. Arkitekten bifogade inte dessa instruktioner och konstruktionen skadades pga detta. Arkitekten hölls skadeståndsansvarig. Ref. Brusendorff, A.C., s. 7.

¹⁰⁷ Entreprenadens utförandeform var totalentreprenad, och de arbeten som skulle ske var i form av tillbyggnation på en redan befintlig byggnad. Parterna i totalentreprenaden var, uppställda i inbördes ansvarsförhållande till varandra:

- Beställaren, tillika ägaren av fastigheten
- Totalentreprenören
- Underentreprenör för VS-arbeten
- VVS-konsult anlitad av underentreprenören

Beställaren erhöll ersättning för den skada som denne lidit från underentreprenörens försäkringsbolag. Försäkringsbolaget ansåg att konsulten var ansvarig för skadan och krävde konsulten på den utgivna ersättningen. Konsulten bestred ansvar för de uppkomna skadorna och tvisten gick vidare till Konsultansvarsnämnden. I de av konsulten redovisade materialen saknades det vissa föreskrifter om hur luftningsventilerna skulle monteras. Entreprenören uppmärksammade detta, men monterade trots detta luftningsventilerna utan att först rådfråga konsulten.

Försäkringsbolaget hade som grund för sitt yrkande att det hade förelegat en brist från konsultens sida att inte ge någon föreskrift på hur luftningsventilerna skulle monteras på ett korrekt sätt och att detta hade vilselett entreprenören.

Konsulten framhöll å sin sida, att det ankommer en erfaren VVS-entreprenör att inneha sådan kunskap att luftningsventilerna monteras på ett korrekt sätt och att om det mot förmodan var på det viset att entreprenören inte hade tillräcklig kunskap om detta och tveksamheter skulle uppstå, skulle rådfråga entreprenören för att erhålla råd om hur monteringen skulle ha skett. Genom att utföra monteringen på det nu aktuella sättet, utan att först rådfråga konsulten om hur monteringen skulle ske, har entreprenören tagit på sig ansvaret för konstruktionen och för de uppkomna skadorna eller åtminstone medvållande till dessa.

Nämndutlåtandet visar återigen på vikten av att konsulten har uppfyllt det informationsansvar som har ålegat denne inom ramen för professionsansvaret, för att denne ska kunna undgå ansvar vid en skada som en skadevållare anser har berott på konsultens rådgivning. Intressant är även nämndens uttalande om att bristfälliga anvisningar som endast ökar risken för att en skada ska uppstå, och inte är grunden till att skadorna faktiskt uppstår, ligger konsulten till last som oaktsamhet. Domen visar även på ett avsteg från den traditionella principen, att det vid en bedömning av vårdslöshet inte i normalfallet tas hänsyn till huruvida skadevållaren var bristfälligt instruerad.¹⁰⁸

7.5 Konsults ansvar för vilseledande information

I NJA 1994 s 532 ”Ljushärdighets-fallet” slog HD fast att Statens Provningsanstalt var skadeståndsskyldig för att Provningsanstalten hade försett en möbeltillverkare med vilseledande information.^{109 110}

Ljushärdighets-fallet berörde upplysningsplikten för en teknisk konsult och inte direkt ansvaret för en projektör vid en entreprenad. HD fastställde emellertid något som kan anses som en allmän kontraktsrättslig princip vad gäller informationsplikt för uppdragstagare som inte endast bör begränsas till tekniska konsulter.^{111 112} Fallet har enligt Kleineman, dock inte helt utan invändningar, möjlighet att fungera som ett grundläggande arbete för det kontraktuella informationsansvaret för konsulter.¹¹³ Ansvaret som åligger rådgivaren har av Kleineman betecknats som en ”pedagogisk plikt”. För uppdragstagaren handlar det inte endast om att förmedla information till beställaren, utan även att förmedla denna information på ett sådant sätt att den blir begriplig för beställaren.¹¹⁴ Det sagda kan medföra att en rådgivare kan bli skadeståndsansvarig på grund av oaktsamhet trots att denne de facto förmedlar sanningsenliga uppgifter. För rådgivaren

---

108 Hellner, J., Radetzki, M., (2006) s. 141.

109 Provningsanstalten hade fått i uppdrag att testa ett antal tyger för att bedöma tygernas ljushärdighet. Testernas resultat redovisades för möbeltillverkaren och möbeltillverkaren valde sedermera tyg utefter resultaten som hade presenterats för dem. Vad möbeltillverkaren inte insåg var att testerna redovisades med en annan skala än vad som var brukligt vilket medförde att möbeltillverkaren valde tyger som inte alls lämpade sig för det ändamål som tygerna var avsedda för.

Som en följd av detta drabbades möbeltillverkaren av skador. HD anförde att provningsanstalten genom ett ofullständigt redovisande av testresultaten på ett oaktsamt sätt hade fått möbeltillverkaren att välja tyger med en icke optimal ljushärdighet och därigenom orsakat möbeltillverkaren skada. HD lade stor vikt vid att den som genomför en tekniskt komplicerad analys måste framlägga resultaten av denna på ett, för beställaren, klart och korrekt sett som tillåter beställaren att, utifrån de redovisade resultaten, dra korrekta och rimliga slutsatser. HD poängterade även, att behovet för den anlitade att lämna klarläggande uttalanden varierar efter omständigheterna, där sakkunskapen hos beställaren framstår som särskilt viktig.

110 Här kan även nämnas Konsultansvarsnämndens utlåtande nr 3/80, där en konsult hölls skadeståndsansvarig för att denne hade bifogat felaktiga mått på en konstruktionsritning. Rätt måttangivelse fanns emellertid i arkitekturritningen, vilken enligt det avtalade standardavtal hade företräde i rangordningen mellan ritningarna. Nämnden ansåg dock att det ansvar som ålåg en konsult att bifoga korrekta mått i ritningarna var såpass stort att denne skulle anses vara skadeståndsansvarig.

111 Stiegler, A., *Fel vid villaköp. Om besiktningsmannens och fastighetsmäklarens ansvar för fel i fastighet.* s. 27.

112 Kleineman, J., *Tekniska konsulter skadeståndsansvar för vilseledande information, JT 94-95, s. 713.*

113 Ibid. s. 714.

114 Kleineman, J., *Rådgivares informationsansvar – en probleminventering, SvJT 1998, s.188.*

handlar det således om att söka sätta sig in i beställarens situation och avgöra hur pass väl denne kan tillgodogöra sig de uppgifter som rådgivaren har att lämna.¹¹⁵ Den ”pedagogiska plikten” hos en rådgivare tycks ha fått allmänt erkännande, se t.ex. Hovrätten över Skåne och Blekinges dom i RH 1996:47.¹¹⁶

Min kommentar

I och med domen i Ljushärdighets-fallet blev rådgivarens upplysningsplikt eller pedagogiska plikt fastslagen. Plikten faller tillbaka på rådgivarens skyldighet att visa omsorg gentemot sin uppdragsgivare vid utförandet av uppdraget. Omsorgsplikten medför en plikt för konsulten att sätta sig in i uppdragstagarens subjektiva uppfattning av de råd eller anvisningar som konsulten lämnar till denne och hur denne tar till sig dessa. Av bakgrundsinformationerna i målet framkommer det, att den metod som den tekniska konsulten använde vid redovisning av testresultaten, var den metod som var att anse som branschstandardförfarandet. Således redovisade den tekniska konsulten resultaten på ett sådant sätt som bör kunna anses vara fackmässigt. Detta tog även minoriteten i HD fasta på och ville inte bifalla den skadelidandes skadeståndstalan gentemot provningsanstalten.

Minoriteten i HD ansåg att den redovisning av testresultaten som gjordes, eventuellt borde ha försetts med en anvisning om hur mätresultaten skulle ha tolkats, men att frånvaron av en sådan inte kunde läggas provningsanstalten till last som en skadeståndsgrundande försumlighet. Majoriteten tog dock, som sagt, inte fasta på detta, utan ansåg att provningsanstalten var skadeståndsskyldig. Det faktum att majoriteten i HD utdömde skadeståndsansvar för den bristfälliga redovisningen av testresultaten, trots det faktum att redovisningen skedde på ett sådant sätt som får anses vara fackmässigt godtagbart, visar i min mening på den stora betydelse som konsultens ”pedagogiska plikt” har för bedömning om huruvida en rådgivare har handlat med omsorg gentemot sin uppdragsgivare.

Det räcker alltså inte för en rådgivande konsult att endast handla enligt ett sätt som kan vara att anse som normalt för den bransch där denne har sin verksamhet, utan hänsyn måste även tas till redovisningen av de handlingar som ligger till grund för att bedöma huruvida uppdragstagaren har fullgjort sina plikter gentemot uppdragsgivaren.

Hur pass långtgående denna plikt är måste naturligtvis bedömas från fall till fall där

---

115 Ibid. s. 188.

116 En besiktningsman blev skadeståndsansvarig för att denne inte redovisade fuktmätningar av en fastighet på ett tillräckligt klart sätt för beställaren. Hovrätten ansåg att det ålåg besiktningsmannen att redovisa resultatet av fuktmätningen på ett sådant sätt att beställaren kunde dra rimliga och korrekta slutsatser av den.

uppdragsgivarens egen tekniska kompetens spelar en stor roll. Mer om detta nedan. Minoriteten i HD ansåg att det förhållande att den skadelidande i fallet var väl etablerad i branschen borde ha föranlett att provningsanstalten med fog kunde förutsätta att den skadelidande kunde tolka analysresultaten på ett riktigt sätt, och att för det fall att oklarheter hade uppstått angående innebörden av resultaten, skulle denne kontakta provningsanstalten.

Jan Elfström tycks vara av uppfattningen att det i vissa fall måste anses, att en uppdragsgivare besitter en sådan kompetens att närmare anvisningar och beskrivningar inte är nödvändiga att lämnas ut av konsulten.¹¹⁷ En sådan generell hållning är dock med ledning av Ljushärdighets-fallet, enligt min mening, farlig för konsulten att hålla. Givetvis finns det situationer då detaljanvisningar inte behöver lämnas, och då den pedagogiska plikten inte behöver ställas på sin spets, men bedömningen av en sådan situation bör inte ske utifrån konsultens subjektiva uppfattning av sin uppdragsgivares kompetens. Konsulten bör inte förutsätta att beställaren besitter en sådan teknisk kompetens, att utelämnande av anvisningar o.dyl. kan ske, om inte denne gör det som en följd av tidigare affärsrelationer parterna emellan eller som en följd av uppdragsgivarens uttryckliga avvisande av sådana handlingar vid en förfrågan från konsulten.

7.5.1 Kritik mot informationsansvarsteorin

Den informationsansvarsteori som Kleineman ”konstruerade” genom Ljushärdighets-fallet har emellertid inte accepterats utav alla. Göran Millqvist publicerade, kort efter det att Kleineman i sin kommentar till fallet utvecklade teorin om ett fristående informationsansvar, en kommentar till Kleinemans tolkning.¹¹⁸ Millqvist menar att avgörandet inte alls utgör någon milstolpe i den ersättningsrättsliga sfären, utan endast att HDs resonemang, såväl majoritetens som minoritetens, ”ligger väl inom etablerade mönster för skapandet av kontraktsrättsliga regler i samband med avtalsstolkning i vidsträckt mening”.¹¹⁹ Den tolkning av rättsfallet som Kleineman gör med hjälp av informationsansvarsteorin får, enligt Millqvist, den effekten att domskälen blir otydliga och får en innebörd som endast kan utläsas med ett stort mått av fantasi. Detta får Millqvist att ifrågasätta om rättsfallet utgör ett exempel på en tillämpning av informationsansvarsteorin.¹²⁰ Millqvist avslutar sin artikel med att säga att han inte är benägen att hålla med om de slutsatser som Kleineman drar av Ljushärdighets-fallet, men att det får visa sig av kommande praxis om den teori som Kleineman läste in i rättsfallet stämmer. Senare tillkommen praxis tycks i viss mån ha bekräftat Kleinemans

---

117 Elfström, J., (2003) s. 96.

118 Millqvist, G., *Informationsansvar och kontraktsregler En kommentar till en kommentar*. JT 1995-96 s. 575.

119 Ibid. S. 582.

120 Ibid. S 586.

informationsansvarsteori.¹²¹

7.5.2 Kritikens inverkan på uppsatsen

Då Kleinemans teori om informationsansvaret tycks ha fått ett visst genomslag kan det tänkas att Millqvists kritik mot denna är missriktad. Jag väljer ändå att redogöra för denna då den ändå ger uttryck för en motsatt åsikt angående informationsansvaret. Oavsett om man väljer att fästa hänsyn till Millqvists åsikter eller inte, torde dessa inte ha någon påverkan på uppsatsen. Millqvist medger att HDs dom är tillämpbar på tekniska konsulter i stort.¹²² Hit bör, enligt min mening, sådan projekterande verksamhet som uppsatsen tar sikte på vara att hänföra.

7.6 Konsults ansvar för bristande information

I NJA 1997 s 65 fann HD att en besiktningsman var ansvarig för att denne inte hade tydligt påpekat vilka konsekvenser ett uppmärksammat fel kunde innebära.¹²³ Domen har av vissa betraktats som mycket hård med ansvaret som läggs på konsulten.¹²⁴ Det faktum att köparna i det aktuella fallet var två privatpersoner kan ha spelat in i HDs bedömning av fallet. Emellertid ansåg HD även att det var konsultens uppgift att tydligt informera beställaren i det ovan angivna Ljushärdighets-fallet om resultaten av de utförda testerna, i fallet var den skadelidande parten näringsidkare.^{125 126}

Min kommentar

I domen i NJA 1997 s 65 fortsatte HD på den inslagna linjen om att tillmäta den pedagogiska plikten hos en rådgivare en ganska stor vikt. Det faktum att det i fallet var fråga om ett konsumentförhållande och inte, som i ovannämnda NJA 1994 s 532, ett kommersiellt förhållande kan ha påverkat HDs dom. Ett sådant resonemang förs emellertid inte i domskälen. Det är därmed oklart huruvida det hade någon inverkan. Mer intressant är däremot den skillnad som fanns mellan majoritetens och minoritetens domskäl. Minoriteten var av uppfattningen att besiktningsmannen skulle gå fri från ansvar, eftersom det inte var påvisat att dennes agerande angående informationen

---

121 Jfr. t.ex. NJA 1995 s 693, NJA 1997 s 65, NJA 2001 s 269, RH 1996:47.

122 Millqvist, G., (1995) s. 576.

123 I fallet rörde det sig om en viss typ av takkonstruktion i vilken ventilation saknades. Det var allmänt känt inom den aktuella branschen att just denna typ av takkonstruktion var förknippad med ökade risker för rötskador. För att besiktningsmannen skulle ha undgått ansvar skulle han enligt HD påpekat risken för skador då den aktuella konstruktionsmetoden användes.

HD var oenig i sitt domslut. De skiljaktiga ledamöterna var av uppfattningen att det av besiktningsmannen lämnade besiktningsutlåtandet var av en sådan tydlig karaktär att det för denne måste ha framstått som självklart att köparna av fastigheten, om frågor uppstod angående den aktuella takkonstruktionen, självmant skulle söka kontakt med besiktningsmannen.

124 Se t.ex. Höök, R., (2008) s. 32.

125 Ibid. s. 32.

126 Se även Konsultansvarsnämndens utlåtande nr 3/89 där en konsult bedömdes vara delat skadeståndsansvarig med den byggande entreprenören. Konsulten hade underlåtit att fästa entreprenörens uppmärksamhet på de risker som var förknippade med att utföra en viss konstruktion under de väderförhållanden som var rådande vid tillfället för konstruktionen.

som gavs till husköparna utgjorde ett åsidosättande av vad som kunde anses vara ett sedvanligt förfarande vid tidpunkten för besiktningen. Sålunda kunde rådgivaren inte ha förfarit på ett sätt som kan ha varit att anse som oaktsamt. Majoriteten i HD fäste istället uppmärksamhet på med vilken omsorg besiktningsmannen hade utfört sitt uppdrag. Majoriteten anförde att besiktningsmannen i egenskap av expert hade ett betydande ansvar för att den informationen som förmedlades av honom kunde tas tillvara av mottagaren av informationen. Domen visar återigen att det inte räcker för en yrkesverksam rådgivare att utföra sitt uppdrag på ett sätt som kan anses överensstämma med vad som är att betrakta som sedvanligt utförande av uppdraget. För att undvika att brista i det ansvar som åligger en rådgivare i egenskap av dennes yrke, måste denne lägga en stor vikt vid det omsorgsansvar som föreligger mellan rådgivaren och dennes motpart.

Fallen beskriver en situation där ett relativt stort ansvar åligger konsulten för att tillgodose beställaren med korrekt information angående alla relevanta omständigheter. Inte bara sådant som konsulten känner till utan även sådant som denne bör känna till i egenskap av sakkunnig på området.

7.7 Sammanfattning av konsultens inomkontraktuella skadeståndsansvar

Samtliga ovannämnda rättsfall och utlåtanden behandlar inomkontraktuella förhållanden där det är konsultens uppdragsgivare som är den som har lidit en skada. Det informations- och upplysningsansvar som åligger konsulten synes vara relativt omfattande, såväl i konsument- som i näringsidkarförhållanden. Det står klart att konsulten kan bli ansvarig för skada som denne åsamkar sin uppdragsgivare om konsulten har brustit i sina grundläggande plikter som åligger denne enligt professionsansvaret. Vid en närmare studie av domarna och nämndutlåtandena finner man även, att de olika plikterna som åligger konsulten enligt professionsansvaret är, så att säga, sammankopplade med varandra. För att konsulten ska ha agerat i enlighet med det professionsansvar som denne ska besitta, är det av största betydelse att denne uppfyller dels sitt metodansvar och dels sin omsorgsplikt. Fallerar endera av dessa, fallerar även helheten. Till detta måste även läggas det grundläggande ansvar som åligger konsulten att vara väl förtrogen med den konstruktion som han föreslår. Konsulten torde således inte undslippa ansvar på grund av att denne inte kände till de risker som var förknippade med en av honom föreslagen lösning. Konsulten har ett ansvar att känna till de risker som en föreslagen lösning medför. Detta medför även att konsulten har ett ansvar gentemot beställaren att upplysa och varna om dessa risker. Denna plikt avspeglas i regleringen i ABK 09 2

kap. 6 §(ABK 96 4.4) där en konsult endast kan frånsäga sig ansvaret för en konstruktion behäftad med fel, om han kan visa att han har meddelat beställaren om alla för- och nackdelar som är förknippade med en viss lösning.

8 Begränsningar av konsultens ansvar

8.1 Begränsningar pga tidigare affärsförhållanden

Konsulten kan ha ingått tidigare avtalsförhållanden med beställaren och en viss affärspraxis kan därmed eventuellt ha utvecklats angående konsultens roll i avtalsförhållandet. Beroende på den avtalspraxis som utarbetats mellan parterna kan konsultens roll som expert eventuellt komma att tonas ned något.¹²⁷

Vidare begränsningar av konsultens ansvar kan komma av fastställandet av konsultens uppdrag såsom det är formulerat i avtalet, jämfört med det arvode som konsulten ska erhålla för att slutföra uppdraget. Är det på det viset att arvodets storlek endast möjliggör att konsulten genomför en utredning av en mer ytlig karaktär, kan det falla utanför uppdragets ramar att konsulten utför sådant som denne inte har möjlighet att genomföra med hänsyn till arvodets storlek. Konsulten måste dock fortfarande hålla fast vid sina yrkesplikter. En beställare kan inte utveckla en kostnadseffektiv lösning som inte håller måttet på lång sikt och undkomma ansvar med att hänvisa till beställarens ekonomiska ramar. Generellt sett har en konsult som sätter beställarens besparingsönsknings framför sitt eget yrkeskunnande och rekommenderar en undermålig lösning, inte visat sedvanlig omsorg vid utförandet av uppdraget.¹²⁸

I vissa situationer kan emellertid konsultens ansvar begränsas om begränsningen sker uttryckligen. Viss ledning kan hämtas ifrån Konsultansvarsnämndens utlåtande nr. 1/81.¹²⁹ I fallet begränsade Konsultansvarsnämnden konsultens ansvar. Emellertid förelåg vissa särskilda omständigheter vilket föranledde nämndens utlåtande.

---

127 Bengtsson, B., Ullman, H., Unger, S., (2009) s. 68.

128 Ibid. s. 68.

129 I målet fick en konsult uppdraget av ett stadsarkitektkontor att genomföra en geoteknisk undersökning som skulle utgöra ett underlag för upprättandet av en stadsplan för ett område i kommunen. Den geotekniska rapporten som konsulten lämnade in till stadsarkitektkontoret var emellertid bristfällig vilket medförde att entreprenören som senare skulle uppföra bebyggelsen själv fick utföra en grundligare geoteknisk undersökning, detta i sin tur medförde ökade kostnader för kommunen.

Kommunen yrkade på skadestånd för konsulten med anledning av de ökade kostnaderna, konsulten bestred att denne hade något ansvar med hänsyn till avtalets natur.

Nämnden bedömde att konsulten inte skulle hållas ansvarig. Skälen för nämndens bedömning var att avtalet som parterna hade ingått var muntligt och till stora delar ospecificerat. Den undersökning som konsulten gjorde var endast av en översiktlig natur vilket även framgick av rubriceringen i utlåtandet samt den metodbeskrivning som konsulten lämnade. Med hänsyn till uppdragets ospecificerade karaktär borde kommunen, vid redovisningen av uppdraget, ha försökt säkerställa att den undersökning som konsulten hade genomfört tillgodosåg kommunens behov samt uppmärksammat konsulten om så inte var fallet.

Vidare var konsultens utlåtande av ett såpass ospecificerat slag att det borde ha framgått för kommunen att en noggrannare geoteknisk undersökning skulle ha behövt göras för de enskilda fastigheterna innan någon form av konstruktion i större utsträckning påbörjades. Nämnden ansåg även att det inte kunde anses vara försummande av konsulten att endast begränsa sin undersökning så att den fick den omfattning den faktiskt hade.

Min kommentar

Hur pass långt praxis kan dras av ovanstående mål är emellertid oklart. Om konsulten hade haft ett uppdrag av mer omfattande karaktär står det klart att denne inte hade kunnat undkomma ansvar när denne endast hade genomfört en mer ytlig undersökning.¹³⁰ Konsultansvarsnämnden uttalade även i sitt utlåtande att praxis från det aktuella målet inte kunde tillmätas allt för stort värde eftersom det hade lett till en icke önskvärd utveckling på området om dylika reservationer hade kunnat fungera som en sorts ansvarsfriskrivning för konsulten.

8.2 Konsults ansvar mot tekniskt sakkunnig beställare

Konsultens ansvar skiljer sig även om beställaren besitter en stor teknisk kunnighet eller liknande sakkunskap. Konsultens ansvarsgrad vid uppdrag åt en kunnig beställare har behandlats i Konsultansvarsnämndens utlåtande nr 3A/1978, där en konsult inte ansågs vara ansvarig för att han hade underlåtit att informera beställaren om vissa risker som var förknippade med lösningen, eftersom beställaren själv besatt stor kunskap på området.¹³¹

Det bör dock påpekas att den begränsning av konsultens ansvar mot en beställare med stor sakkunskap som nämnden gjorde, endast gäller uppdrag av en viss karaktär. Om konsulten hade haft ett mera omfattande konstruktionsuppdrag, hade denne inte kunnat undgå ansvar genom att åberopa de förhållanden som var aktuella vid fallet. Vid ”vanliga” uppdrag, alltså avtal utan någon särskild begränsning, kan konsulten hållas ansvarig för den av honom givna konstruktionsmetoden även om beställaren besitter en större sakkunskap.¹³²

HD beslutade i NJA 1995 s 693 att inte hålla en rådgivare skadeståndsansvarig för otillräckligt lämnad information. I fallet hade en fondkommissionär inte givit en beställare sådan information som denne behövde för att kunna bedriva handel med derivativa instrument. HD uttalade att: ”...*en*

---

¹³⁰ Ibid.

¹³¹ I målet hade en konsult föreslagit en golvkonstruktion som var väsentligen billigare än andra alternativ, men även behäftad med större risker för sättningsskador. Konsultnämnden sade i sitt utlåtande att om en konsult föreslår en lösning som är behäftad med risker av dylikt slag bör det vara konsultens skyldighet att informera beställaren om de risker som är förknippade med den valda lösningen. I målet hävdade dock konsulten att beställaren uttryckligen hade beställt den valda konstruktionsmetoden och att ansvaret därför påtagits denne. Nämnden uttryckte dock att konsulten trots detta hade ett särskilt ansvar för att beställaren hade bedömt riskerna med den valda metoden på ett rimligt sätt. Nämnden uttryckte emellertid även att i fall där beställaren själv besitter stor sakkunskap kan det inte läggas konsulten till last att denne underlåter att ifrågasätta beställarens riskbedömning. Nämndens slutsats av fallet blev, att om omständigheterna är sådana att beställaren besitter ett stort mått sakkunskap och uppdraget är av en sådan begränsad karaktär som var för handen i fallet, så kan inte konsulten göras ansvarig för en skada som inträffar.

¹³² Lindsö, Å., (1996) s. 34.

fondkommissionär måste förvissa sig om att en kund har fått fullt klart för sig vilka risker som är förenade med att ställa ut optioner”.

Fondkommissionären hade i fallet alltså underlåtit att lämna all relevant information, men undgick trots detta skadeståndsansvar, eftersom HD ansåg att fondkommissionären hade haft fog att anta att beställaren var medveten om de risker som var förknippade med handel med derivata instrument. Rådgivaren begick ett faktiskt, ansvarsgrundande fel när han inte lämnade informationen till beställaren, men undgick ansvar tack vare att beställaren inte bort ha blivit vilseledd av den utelämnade informationen.¹³³ HD gav även ett intressant utlåtande angående vikten av att en rådgivare följer allmänna råd. HD yttrade att en part som har handlat i enlighet med allmänna råd i vanliga fall bedöms att ha handlat med tillbörlig aktsamhet samt att det ligger nära till hands att den som avviker från ett rekommenderat handlingsätt har agerat vårdslöst.

Min kommentar

I fallet NJA 1995 s 693 brast rådgivaren i sin omsorgsplikt men undgick trots detta skadeståndsansvar. Domen kan te sig något märklig med tanke på HDs domar i de tidigare ovannämnda fall, där rådgivaren ålades skadeståndsansvar för att denne brustit i omsorgsplikten gentemot uppdragsgivaren. Vid en närmare studie av sakomständigheterna i målet förefaller HDs domslut emellertid inte särskilt avvikande från den inslagna linjen.

Sakomständigheterna i fallet visar att affärsrelationer mellan de båda parterna hade förelegat innan tidpunkten för den skada som uppdragsgivaren led. Dessa affärsrelationer föranledde HD att bedöma att rådgivaren *med fog* hade kunnat förutsätta att uppdragsgivaren hade tillräckliga kunskaper för att kunna bedöma riskerna med värdepappershandeln. Uttrycket ”med fog” är, enligt min mening, viktig att fästa uppmärksamhet vid, eftersom den visar på betydelsen för rådgivaren att bedöma uppdragsgivarens kunskaper på fastare grunder än blott den uppfattning som rådgivaren har fått av uppdragstagarens sakkunnighet vid ett enstaka möte med denne. Hade det varit på det viset att tidigare affärsrelationer mellan parterna inte hade funnits, anser jag att det inte är allt för långsökt att anta att HD hade fattat ett annat beslut som hade legat i linje med tidigare praxis angående informationsansvaret.

Det måste också påpekas att det i det aktuella målet rörde sig om rådgivning för handel med värdepapper. Frågan blir då hur pass långt principiella regler, om vad som krävs för att en rådgivare

---

¹³³ Kleineman, J., (1998), s. 189.

kan förutsätta att en uppdragsgivare besitter tillräckliga sakkunskaper för att på egen hand bedöma vissa risker med ett visst handlande, kan dras från detta område. HDs domskäl innehåller inget resonemang av allmängiltig karaktär. Dock anser jag att domen, läst tillsammans med NJA 1994 s 532 och NJA 1997 s 65 ger en fingervisning om vad som krävs för att en konsult med fog ska kunna förutsätta att ytterligare information inte behöver meddelas uppdragstagaren. I fall där det inte är glasklart att uppdragstagaren besitter en egen kompetens, bör ett avvikande från informationsansvaret, från konsultens sida, endast ske om särskilt goda skäl för detta föreligger.

Gällande Konsultansvarsnämndens avgörande i målet 3A/1978 friade nämnden som sagt konsulten från ansvar, trots att denne inte hade fullgjort sin omsorgsplikt gentemot beställaren. Det är dock oklart vilka slutsatser man kan dra av detta ärende. Dels förelåg särskilda omständigheter angående avtalets omfattning som föranledde Konsultansvarsnämnden att fria konsulten (hade avtalet varit mer omfattande hade inte konsulten undgått ansvar), dels fälldes avgörandet innan HDs omskrivna domar angående informationsansvaret hade avgjorts. Nämndens utlåtande innehöll dock ett principiellt intressant utlåtande angående riskupplysningsplikten hos en konsult. Nämnden uttalade, att en konsult som föreslår en viss konstruktion bör vara skyldig att att fästa uppdragsgivarens uppmärksamhet på särskilda risker med denna konstruktion.

Sammantaget kan det sägas att rådgivarens informationsansvar och pedagogiska plikt i vissa fall kan begränsas då uppdragsgivaren besitter en viss nivå av sakkunnighet på det aktuella området. Dock tycks det krävas att vissa särskilda omständigheter är uppfyllda och att dessa måste betraktas från fall till fall. Någon generell bedömning om vad som krävs för att det ska kunna anses att är svår att göra.

9 Utomkontraktuell skadeståndsansvar för konsult

9.1 Utomkontraktuell skadeståndsansvar för ren förmögenhetsskada

Skador som orsakas av konsult resulterar inte sällan i en ren förmögenhetsskada för den skadelidande. Exempel på skador kan vara att en fabrik drabbas av produktionsstillestånd till följd av en felaktig fastighetskonstruktion vilket medför att produktionen måste upphöra under ombyggnadsfasen. Med ren förmögenhetsskada avses enligt 1 kap. 2 § SkL en ”...sådan ekonomisk skada som uppkommer utan samband med att någon lider person- eller sakskada.”. Huvudregeln i svensk skadeståndsrätt är att ren förmögenhetsskada endast leder till skadeståndsskyldighet för skadevållaren om den vållats genom brott.¹³⁴

Det finns emellertid undantag från huvudregeln att förutsättningen för skadeståndsansvar för ren förmögenhetsskada förutsätter brottslig handling.¹³⁵ Regeln gäller exempelvis inte vid inomkontraktuella förhållanden, även speciallagstiftning exempelvis konkurrens-, marknadsförings- och associationsrättslig lagstiftning, kan ålägga skadeståndsskyldighet vid ren förmögenhetsskada utan att den skadevållande handlingen är en brottslig handling.¹³⁶

Rena förmögenhetsskador orsakade av konsulter i byggbranschen, där det är beställaren som är skadelidande, är dock i normalfallet utomobligatoriska samt sällan uttryckligt reglerade i allmän lagstiftning.¹³⁷ Dock ligger dylika skador ofta nära inomobligatoriska förhållanden vilket ökar möjligheten att göra analoga bedömningar i relation till andra inomobligatoriska förhållanden. Det är emellertid inte möjligt att göra formulera några allmänna principer utan fallen får bedömas på ad hoc basis.¹³⁸

Viss praxis har utvecklats av HD på olika områden där konsulter har orsakat ren förmögenhetsskada i utomobligatoriska kontraktsförhållanden. Ett sådant område är där en part har lämnat oriktiga uppgifter som vilselett inte sin avtalspart utan någon annan som har tagit del av de uppgifter som personen lämnade.

I fallet NJA 1987 s 692, ”Kone-fallet”, begick en värderingsman ett avsevärt fel vid värderingen av

---

134 SkL 2:2.

135 Hellner, J., Radetzki, M., (2006), s. 70.

136 Ibid. s. 70 ff.

137 Kleineman, J., *Ren förmögenhetsskada*, s. 417.

138 Hellner, J., Radetzki, M., (2006) s. 75.

en fastighet. Felvärderingen berodde på oaktsamhet från värderingsmannens sida.¹³⁹ HDs utlåtande tyder även på ett vidsträckt ansvar för värderingsmäns oaktsamhet.¹⁴⁰

HD tillät emellertid i domen i ovanstående fall, att värderingsmannen begränsade sitt ansvar gentemot tredje part genom att förbehåll gjordes mot detta i värderingsutlåtandet. HD höll fast vid principen att värderingsmannen kunde begränsa sitt ansvar gentemot tredje part genom en friskrivningsklausul. I NJA 2001 s 878 var sakomständigheterna snarlika med NJA 1987 s 692. I NJA 2001 s 878 hade emellertid värderingsmannen friskrivit sig från ansvar mot annan än beställaren av värderingsutlåtandet. HD underkände tredje parts skadeståndstalan mot värderingsmannen med motiveringen att begränsningen av ansvaret från värderingsmannens sida gjorde att det inte kunde anses befogat att blint lita på utlåtandet. Det är emellertid tveksamt om en uppdragstagare kan friskriva sig från sådana etiska regler som gäller för denne. Att exempelvis en arkitekt skulle kunna friskriva sig från sådana krav på fackmässighet som anses gälla för vederbörande är tveksamt.¹⁴¹

Att dra längre slutsatser om hur långtgående ansvaret för vilseledande information för informationslämnaren är dock tveksamt om man kan göra med ledning av NJA 1987 s. 692 då HD uttalade att:

”Att göra generella uttalanden om gränserna för värderingsmans skadeståndsskyldighet är knappast möjligt. De fortsatta överväganden avser endast värderingsintyg, /.../ angivet av den som yrkesmässigt åtar sig uppdrag att värdera sådan egendom.”

Jan Kleineman anser emellertid att NJA 1987 s 692 och NJA 2001 s 878 har gett den svenska rätten ytterligare besked om omfattningen av det utomkontraktuella skadeståndsansvaret för vilseledande information generellt sett.¹⁴² Även Jan Hellner tycks vara av den uppfattningen att NJA 1987 s 692 innebär, att en generell utvidgning av ansvaret för vilseledande information i utomkontraktuella förhållanden har skett.¹⁴³

---

139 Beställaren av värderingsutlåtandet använde utlåtandet som en säkerhet för ett lån som gavs till denne. Beställaren gick sedermera i konkurs och när långgivaren kontrollerade värdet på fastigheten visade det sig att det faktiska värdet på fastigheten långt understeg det värde som fastigheten hade enligt värderingsmannens utlåtande. Värderingsmannens arbetsgivare blev skadeståndsskyldig mot långgivaren pga. värderingsmannens oaktsamhet.

HD anförde som skäl för sin bedömning, att det för värderingsmannen måste stå klart att det utlåtande som denne ger med stor sannolikhet inte endast kommer till användning för den som beställer utlåtandet och för dennes ändamål, utan att intyget antagligen skulle komma att användas av flera personer och tjäna flera ändamål. Skälen talade därför enligt HD för att den som hade litat på ett värderingsutlåtande inte skulle lida skada endast därför att värderingsmannen hade förfarit vårdslöst. HD har bedömt ansvaret för värderingsmannen som utomobligatoriskt, till fördel för tredje part, inte som en utvidgning av det kontraktsrättsliga ansvaret för värderingsmannen till förmån för någon som värderingsmannen borde insett eventuellt skulle kunna komma att ta del av dennes utlåtande.

140 Hellner, J., Radetzki, M., (1996) s. 76.

141 Kleineman, J., (1998) s. 205.

142 Kleineman, J., *Om den befogade tillitens skadeståndsrättsliga relevans*, JT 2001-2002 s. 635.

143 Hellner, J., Radetzki, M., a.a. s. 77, Hellner, J., Hager, R., Persson, A., *Speciell avtalsrätt II Kontraktsrätt 2 häftet*,

Min kommentar

Rättsfallen NJA 1987 s 692 och NJA 2001 s 878 ger ett klart besked angående den utomkontraktuella skadeståndsskyldigheten för rådgivare som sysslar med värderingsverksamhet. Det måste anses stå klart att ansvaret gentemot andra än den direkte medkontrahenten, i frånvaron av friskrivningar, är långtgående. Frågan som måste ställas är emellertid hur långt allmänna principer kan dras för rådgivande verksamhet av annat slag än just fastighetsvärderingar.

Att hinder rent generellt sett skulle föreligga för att ålägga skadeståndsansvar för en ren förmögenhetsskada i ett utomobligatoriskt förhållande, utan att brott har begåtts, tycks inte föreligga. Det var lagstiftarens önskan att den regel som infördes i SkL, om att brott krävdes för att sådant ansvar skulle utdömas, inte skulle lägga hinder för att det i praxis fick den riktning att skadeståndsansvaret för ren förmögenhetsskada vidgades.¹⁴⁴

Det som gör att domen i NJA 1987 s 692 har fått ett långtgående genomslag i doktrinen samt i övrig rättspraxis, är att HD tog i beaktning, inte bara den typ av verksamhet som skadevållaren utövade, utan även den tillit som beställaren med fog kunde ställa till de av värderingsmannen givna uppgifterna, samt den förväntade kretsen av mottagare som värderingsmannen borde inse skulle kunna komma att ta del av dennes utlåtande. Som Kleineman säger¹⁴⁵ är det tillitens relevans som utgör den väsentliga rättsregeln när det gäller ett utomobligatoriskt skadeståndsansvar för vilseledande information. Om fokus läggs på det mått av tillit som en mottagare, inte nödvändigtvis den direkte medkontrahenten, med fog kan lägga till den information som denne mottar, istället för den typ av rådgivande verksamhet som skadevållaren sysslar med, finner jag det möjligt att anta, att det är rimligt att låta ett liknande synsätt råda för rådgivande verksamhet i allmänhet.

Detta synsätt stämmer till viss del överens med vad som har framkommit i doktrinen. Hellner och Radetzki tycks vara av uppfattningen att NJA 1987 s 692 leder till en utvidgning för ansvaret av vilseledande generellt.¹⁴⁶ Även Kleineman tycks vara av en liknande uppfattning.¹⁴⁷ Rolf Höök tycks vara av den uppfattningen att domen i NJA 1987 s 692 skulle vara tillämplig även på sådana förhållanden som råder mellan en teknisk konsult och en entreprenör i ett entreprenadförhållande.¹⁴⁸ Höök tar i sin motivering fasta på att det förhållande mellan konsulten och andra parter är ett sådant

---

s. 199.

144 Prop 1972:5 s. 568.

145 Kleineman, J., (2001), s. 630.

146 Hellner, J., Radetzki, M., (2006) s. 77.

147 Kleineman, J., (2001) s. 635.

148 Höök, R., (2006) s. 31.

att flera parter än just den direkte beställaren kommer att fästa sin tillit vid de dokument som konsulten har tagit fram. Andra tycks vara av uppfattningen, att möjligheten att erhålla skadestånd för ren förmögenhetsskada i utomkontraktuella förhållanden tycks vara begränsad och inte sträcka sig längre än för den aktuella yrkesgruppen.¹⁴⁹

Ett annat område där skadeståndsansvar för ren förmögenhetsskada i utomkontraktuella förhållanden, utan att skadan har föregåtts av brott, kan bli aktuellt är skador för tredje part som orsakats av vårdslöshet vid utförande.¹⁵⁰ Rättsläget är i oklart vad gäller immateriella tjänster,¹⁵¹ exempelvis konsulttjänster, men HD har i sin praxis stått kvar vid principen att skadeståndsansvaret kräver brottsligt handlande vid utomkontraktuella förhållanden.^{152 153}

Hellner menar, att trots att fallet NJA 1980 s 383 tyder på att skadeståndsskyldighet inte uppstår mot tredje part då ingen straffbar oaktsamhet har förelegat, är det möjligt att utvidgandet av ansvaret för vilseledande information som kom till uttryck i NJA 1987 s 692 även leder till en utvidgning av ansvaret för felaktigt utförande av uppdrag.¹⁵⁴

För rådgivande verksamhet i allmänhet bör således en viss hänsyn läggas till den tillit en mottagare av rådgivningen med skälighet kan ställa. Hänsyn bör tas till utlåtanden från rådgivaren om dennes egna kunskaper och yrkesskicklighet på ett relevant område, dennes erfarenhet samt hur rådgivarens ställning ser ut i allmänhet.¹⁵⁵ Om mottagaren av rådgivningen lider en skada på grund av rådgivningen bör således en bedömning göras om vilken nivå av tillit som mottagaren hade fog att sätta till den rådgivning som erhållits.

Gällande sådan rådgivande konsultverksamhet där ABK 09 har avtalats mellan parterna är det emellertid tveksamt om detta synsätt behöver anläggas. Att en beställare på exempelvis kostnadmässiga grunder presenterar ett anbud till en mindre erfaren konsult, medför inte att beställaren ska anses behöva ställa mindre tillit till dennes rådgivning, än den grad av tillit som denne hade kunnat anses kunna ställa till en mer etablerad/känd/erfaren etc. rådgivare. Detta

149 Bengtsson, B., Unger, S., Ullman, H., (2009) s. 97.

150 Ibid. s. 77.

151 Kleinman, J., (1987) s. 512.

152 Hellner, J., Radetzki, M., (2006) s. 77.

153 NJA 1980 s 383 hade en direktör i en ackordcentral handlat som god man vid en bouppteckning för ett bolag. Pga. oaktsamhet från direktörens sida blev bouppteckningen felaktig. Direktören som hade upprättat bouppteckningen ingick därefter ett avtal med en garant om att denne skulle säkerställa ett ackord för bolaget, garanten gjorde därmed en förlust pga. direktörens oaktsamhet och yrkade på skadeståndsansvar för ackordcentralen. Majoriteten i HD biföll skadeståndstalan, dock inte på utomobligatorisk grund, utan på kontraktmässig grund.

154 Ibid. s. 77.

155 Elfström, J., (2003) s. 118 ff.

kommer av att, det i begreppet ”fackmässighet” i ABK 09:s mening ligger inbakat att konsulten inte ska ta på sig uppdrag för vilka denne saknar den erforderliga kompetens som krävs. Ett accepterande av ett anbud för vilket ABK 09 är avtalat, medför således att den accepterande parten tar på sig ansvaret för att denne innehar den kompetens som krävs, för att utföra avtalet med ett godkänt resultat.¹⁵⁶ Tillitsfaktorn tycks enligt min mening av stor betydelse när det gäller särskilt det utomkontraktuella förhållandet mellan en konsult och en skadelidande. Enligt domen i NJA 1987 s 692 var det ju det faktum att en tredje man med fog kunde sätta tillit till den rådgivande handlingen som var den ansvarsgrundande faktorn i det utomkontraktuella förhållande som rådde mellan de båda.

9.2 Ersättning för tredjemansskador?

I ett utlåtande från Konsultansvarsnämnden 4/89 utdömde nämnden skadestånd att betalas av en arkitektfirma.¹⁵⁷

Konsultansvarsnämnden ansåg att arkitektfirman var skadeståndsskyldig för den uppkomna merkostnaden. I sitt yttrande sa nämnden att arkitekten, genom att inte se till att ritningen hade korrekta angivelser avseende färgval, hade visat en sådan bristande omsorg att skadeståndsansvar kom i fråga för denne. Den aktuella merkostnaden hade betalats av beställaren då denne kände sig skyldig att ersätta den uppkomna kostnaden för entreprenören. Arkitekten hävdade att beställaren kunde ha vägrat entreprenören ersättning för kostnaderna och att arkitekten därför inte skulle hållas ansvarig. Nämnden fäste ingen närmare uppmärksamhet kring detta, utan sa att beställarens tolkning av AB inte framstod som obefogad och att arkitektfirman skulle hållas ansvarig.

Min kommentar

Nämnden förde ett teoretiskt resonemang i slutet av sitt anförande som är mera intressant. Nämnden diskuterade här möjligheten för generalentreprenören, att på utomobligatorisk grund rikta ett skadeståndsanspråk mot arkitektfirman för de merkostnader som generalentreprenören hade drabbats av. Nämndens slutsats blev att det inte är uteslutet att arkitektfirman kunde hållas

---

¹⁵⁶ Hedberg, S., (2010) s. 239.

¹⁵⁷ I målet hade en beställare uppfört en byggnad. Beställaren anlät en arkitektfirma för att bl.a. ta fram ritningar och göra en sammanställning över de färger som skulle användas. I sammanställningen av färgerna gjorde arkitektfirman ett fel och föreskrev en viss färg på vissa delar av byggnaden men angav en annan färg på ritningen som senare utgjorde underlaget för entreprenören. Generalentreprenören använde de, av arkitektfirman, tillhandahållna ritningarna och beställde material med den angivna i ritningarna angivna färgen som var felaktig. Materialet skickades tillbaka till leverantören och en ny beställning gjordes av generalentreprenören. Beställaren ersatte härvid generalentreprenören för dennes merkostnader och krävde sedermera ersättning av arkitektfirman för dessa. Arkitektfirman bestred ansvar och grundade sin ståndpunkt på att rätt färgangivelse fanns i beskrivningen, att entreprenören inte endast kan följa ritningarna utan även måste konsultera beskrivningen samt att om motstridiga uppgifter finns i ritningar och i beskrivningen ska den rangordning som finns i AB tillämpas där beskrivning gäller framför ritning. Arkitektfirman var av den uppfattningen att generalentreprenören skulle stå för kostnaderna.

skadeståndsskyldig för en ren förmögenhetsskada som drabbade tredjeman. Huvudregeln är som nämnts ovan att tredjemansskador inte ersätts, om dessa inte orsakats av en brottslig handling. HD har ju emellertid i tidigare domar¹⁵⁸ frångått denna princip och utdömt skadestånd för tredjemansskador i utomkontraktuella förhållanden.

De av HD behandlade fallen berör dock värderingsintyg och besiktningsutlåtanden och saknar, i sak, likhet med det ärende som nämnden bedömde, vilket berörde felaktiga anvisningar avseende färgval. Lindsö menar att detta faktum skulle innebära att de ovanstående domarna från HD inte ger någon ledning huruvida hur frågan om skadestånd för tredjeman skulle bedömas i det aktuella fallet.¹⁵⁹

Jag är inte benägen att hålla med om detta. Istället anser jag att större vikt ska läggas vid vad HD kom fram till i NJA 1987 s 692 ”Kone-fallet” där HD utdömde skadestånd till en tredjeman för en ren förmögenhetsskada som denne hade lidit. HD uttalade i sin motivering till domen, detta tycks även vara de avgörande orden i motiveringen,¹⁶⁰ ”att den som *med fog satt sin tillit* /.../ inte ska bära följderna av en skada...”. Denna tillitsprincip tycks även ha fått fäste i praxis bl.a. i NJA 2001 s 878. I domen utdömdes förvisso inget skadeståndsansvar i det utomkontraktuella förhållandet, men HD använde sig av tillitsprincipen i sin motivering till domen och sa att det avgörande var ”...*om tilliten hade varit befogad*”. Skadestånd utdömdes inte i fallet, eftersom skadevållaren hade använt sig ut av en friskrivningsklausul, HD fann därmed att tilliten inte hade varit befogad.

Hovrätten för Nedre Norrland¹⁶¹ utdömde skadestånd i ett mål där ett företag, anlitat av säljaren, skulle upprätta vissa köpehandlingar som underlag för köpet av en fastighet. Vissa fel uppkom emellertid i handlingarna och köparen led på grund av detta en ekonomisk skada. Hovrätten anförde i sin motivering att skadestånd kunde utdömas eftersom den skadelidande ”får anses ha kunnat sätta befogad tillit till de köpehandlingar som S upprättat”.

Samtliga rättsfall som är upptagna i ovanstående stycken berör emellertid, som Lindsö påpekar, det utomkontraktuella skadeståndsansvaret för verksamheter som kan liknas vid värdering. Jag är emellertid benägen att hålla med den uppfattning som har framkommit i doktrinen¹⁶² på senare år, nämligen, att den tillitsprincip som framkom i NJA 1987 s 692, ska gälla generellt sett för

158 Se. t.ex. NJA 1987 s 692.

159 Lindsö, Å., (1996) s. 68.

160 Hellner, J., Radetzki, M., (2006) s. 76.

161 RFS 2003:42 s. 112 ff.

162 Se t.ex. Hellner, J.,(2006). s. 77, Kleineman, J., (2001) s.626, Kleineman, J., (1994) s. 709.

rådgivande verksamhet. Avgörande blir då, inte den rådgivande verksamhetens specifika inriktning, utan istället att verksamheten är koncentrerad på rådgivning, samt mottagarens subjektiva uppfattning av den rådgivning som denne får eller, som torde vara fallet vid tredjemansskador, den nivå av tillit som annan än den direkte medkontrahenten får av de uppgifter som tillhandahålls denne av uppdragsgivaren. Vid beaktande av om en tredje part ”med fog kan sätta tillit” till ett rådgivande utlåtande måste naturligtvis en bedömning ske om det kan anses vara rimligt att fästa en befogad tillit till utlåtandet. Kleineman anser att denna bedömning ska ske utifrån rådgivarens yrkesmässiga status. Är det på det viset att denne intar en förtroendegivande position och att omgivningen har anledning att fästa tillit till denne, bör det kunna anses befogad att fästa tillit till dennes utlåtanden.¹⁶³

Det nu sagda, leder mig att tro att HD, eller annan instans för den delen, mycket väl hade kunnat utdöma ett skadestånd, på utomkontraktuella grunder, i det ovannämnda utlåtandet från Konsultansvarsnämnden angående arkitekten som hade föreskrivit fel färg i de ritningar som denne levererade till beställaren. Den tillit som entreprenören satte till de uppgifter som lämnades av arkitektfirman bör kunna anses som befogad med tanke på arkitektfirmans expertkaraktär, något av arkitektens huvuduppgift är ju just att utforma en byggnads mer kosmetiska drag.¹⁶⁴

---

163 Kleineman, J., (1987) s. 543.

164 Det förda resonemanget måste emellertid bortse från det faktum att entreprenören inte följde den rangordning som finns nedskrivna i AB för det fall då mottagna angivningar innehåller motstridiga uppgifter. I rangordningen ges ritningar, som i fallet med färgangivelserna innehöll fel uppgifter, en sekundär betydelse i förhållande till anvisningar, som innehöll korrekta uppgifter, om dessa innehåller information som säger olika saker.

10 Hopp i kontraktskedjan

10.1 Sammanflätade avtal, ansvar mot annan än den direkte medkontrahenten

Huvudregeln i svensk avtalsrätt är att i ett kontraktsförhållande svarar en part endast mot sin direkte medkontrahent i avtalsförhållandet, dvs. säljaren svarar endast mot köparen, hyrestagaren endast mot hyresvärden etc.¹⁶⁵ Till följd av detta kan inte, i normalfallet, en skadelidande, vars skada inte beror på dennes medkontrahent utan på medkontrahentens medkontrahent, vända sig mot annan än sin egen medkontrahent.¹⁶⁶ Dock finns det, som HD säger i domen i NJA 1997 s 44, undantag från denna huvudregel vad gäller möjligheterna att rikta anspråk mot annan än den direkte medkontrahenten.

10.2 Sammanflätade avtal

Entreprenaden betecknas ibland som ett sammanflätat avtal. Karaktäristiskt för dessa avtalstyper är att avtalen har en såpass stark anknytning till varandra att ”planering och utförande sker i samverkan mellan kontraktsparterna i de olika kontrakten”¹⁶⁷. Annorlunda uttryckt kan det sägas att avtalen är beroende av varandra för att de ska kunna slutföras. Vid entreprenaden samverkar de olika parterna och entreprenadavtalet är beroende av att samtliga avtalsparter fullgör sina prestationer på ett fullgott sätt. En primär åtskillnad kan göras mellan två olika konstruktionstyper av sammanflätade avtal, det är dels sammanflätade avtal som utgörs av ett avtalsnät och dels sådana sammanflätade avtal som är uppbyggda av ett kedjesystem. Till den sistnämnda kategorin är entreprenadavtalet vanligtvis hänförligt.¹⁶⁸ Kedjesystemet innebär att parterna förhåller sig till varandra enligt den ovannämnda huvudregeln om att avtalsparterna endast svarar mot sin egen medkontrahent. Parterna ansvarar för andra parter som dessa anlitar. En skadelidande kan bara vända sig mot sin medkontrahent, som i sin tur får vända sig neråt till nästa länk i kedjan, om denne kan vara att anse som ansvarig för den orsakade skadan.

På grund av kedjekaraktern hos entreprenadavtalet spelar valet av entreprenadform (de tre

---

165 I NJA 1997 s 44 hade, vid en generalentreprenad, AB 72 avtalats mellan generalentreprenören och beställaren. Generalentreprenören anlätade en underentreprenör för byggandet av entreprenadobjektets yttertak, mellan dessa parter gällde Hus AMA 72. En del fråga i målet var huruvida Hus AMA 72 även skulle gälla i förhållandet mellan generalentreprenören och beställaren. HD ansåg att huvudregeln i svensk rätt var att ett kontraktsförhållande endast binder en part mot den direkte medkontrahenten, inte medkontrahentens medkontrahent. Undantag kunde göras enligt särskild konsumentskyddande lagstiftningen, men det saknades skäl i det aktuella fallet att frånga huvudregeln.

166 Hellner, J., Hager, R., Persson, A., (2006) s. 127.

167 Hellner, J., Hager, R., Persson, A., (2006) s. 135.

168 Ibid. S. 136, s. 138.

vanligaste formerna är; delad entreprenad, generalentreprenad och totalentreprenad, mer om dessa se ovan avsnitt 3.1) en stor betydelse, inte bara för hur arbetet ska organiseras parterna emellan, utan även för hur parterna ansvarar i förhållande till varandra vid kontraktsbrott. Kedjekaraktären hos entreprenadavtalen kommer till uttryck bl.a. i AB 04 5 kap. 12 § där det stadgas att varje part ansvarar för, de av honom, anlidade entreprenörerna eller konsulterna. Den anlidade parten svarar härvid för alla påföljder av kontraktsbrott.¹⁶⁹ Enligt AB 04 5 kap 12 § 2 meningen svarar dock inte beställaren för skador som en av honom anlidad entreprenör åsamkar en annan sidoentreprenör om inte beställaren har varit medvållande till skadan, exempelvis genom att föreskriva ett specifikt arbetssätt som orsakar skada på sidoentreprenörens entreprenad.¹⁷⁰

På grund av entreprenadavtalens kedjenatur och de olika parternas nära förhållande är det av intresse att utreda en skadelidandes möjlighet att direkt föra en skadeståndstalan mot en part som denne inte står i kontraktsförhållande med, ett s.k. hopp i kontraktskedjan¹⁷¹.

I NJA 1986 s 712¹⁷², ”hamnkrans-fallet”, kunde ett utomobligatoriskt skadestånd riktas mot ett vårdslöst bakre led trots att den enda som hade lidit skada var köparen som hade köpt egendomen från främre led. Emellertid har det både före och efter domen i NJA 1986 s 712 funnits rättsfall där en skadelidande inte har kunnat få ersättning från ett bakre led på utomobligatorisk grund när det har förelegat ett kontraktsförhållande mellan den skadelidande och det främre ledet.

Min kommentar

Det avgörande skälet för att HD frångick den allmänna principen om att skadeståndsansvar endast föreligger mellan två kontraktsled som direkt är sammankopplade med varandra, tycks ha varit det faktum att den bristfälliga kontrollen av överlastindikatorn medförde en sådan avsevärd förhöjning av riskerna för person- och saksador. HD kommenterar även domslutet i hamnkrans-fallet i domen i NJA 2007 s 758, där HD säger att domen i hamnkrans-fallet talar för att även den som lider skada på annan sak än en köpt vara borde kunna rikta ett krav mot ett bakre led som vållat skadan. Dock torde denna rätt till ersättning vara begränsad till situationer då kvalificerade säkerhetsrisker har

---

169 Ibid. S. 142.

170 Hedberg, S., *Kommentarer till AB 04*, s. 100.

171 Se Bengtsson, B. Ullman, H., Unger, S., (2009) not. 130 för innebörden av ”kontraktskedja”.

172 I fallet hade det bakre ledet sålt en överlastindikator som, pga. det bakre ledets bristfälliga kontroll, var otillförlitlig. Indikatorn monterades sedermera in i en kran som det främre ledet tillverkade och sålde till den skadelidande köparen. Kranen välte och skadades när köparen använde den, pga att bristfälliga komponenter i överlastindikatorn gjorde att den inte fungerade på ett fullgott sätt. Mellan det främre ledet och köparen framhöll HD att det i allmänhet fanns ansvarsbegränsningar. HD framhöll att överlastindikatorn var en säkerhetsanordning av betydande karaktär i kranen och att det faktum att den inte fungerade på ett tillförlitligt sätt utgjorde en betydande risk för person- och saksador. Detta faktum fick HD att anse att det bakre ledet var ansvarigt för försummelser i kontrollen av de komponenter som utgjorde viktiga beståndsdelar i den tillverkade överlastindikatorn.

förelegat.¹⁷³

I NJA 2007 s 758¹⁷⁴ togs frågan huruvida en beställare kan rikta ett direktkrav mot ett vårdslöst bakre led upp av HD. Beställarens krav hade övertagits av dennes försäkringsbolag som hade utgett ersättning för den uppkomna skadan och nu utövade sin regressrätt mot det vårdslösa bakre ledet. Mellan parterna gällde det då aktuella standardavtalet AB 92. HD tog i sina domskäl fasta på det som Göta hovrätt i domen T 229-01 (Bravida-domen) hade kommit fram till, nämligen att det med hänsyn till bestämmelsernas syfte och innehåll i AB 92, ansetts att beställaren inte har en rätt att vända sig mot underentreprenören vid sakskador på annat än den egna entreprenaden. HD lägger även vikt vid att det är denna uppfattning som tycks råda inom den juridiska litteraturen.¹⁷⁵ Undantag från denna princip kan dock göras om underentreprenören har åsidosatt en särskild säkerhetsföreskrift som har beställaren som skyddsobjekt eller för de fall att underentreprenören har handlat vårdslöst eller med uppsåt.

De slutsatser som kan dras av domen blir således att reglerna i SkL 2 kap 1§ inte blir tillämpliga mellan den skadelidande och ett skadevällande bakre led i kontraktskedjan om AB 92 är avtalat mellan parterna i de olika kontraktsförhållandena. Kravet kan bara ställas om det bakre ledet har agerat grovt vårdslöst eller uppsåtligt eller för det fall att det bakre ledet har åsidosatt en säkerhetsförpliktelse med beställaren som skyddsobjekt. Eftersom AB 92 innehåller regler och principer som genomsyrar hela ”AB-familjen” menar Harald Ullman att domen får effekt på samtliga avtal som ingår i ”AB-familjen”.¹⁷⁶

Principen är dock som sagt inte helt utan undantag. I domen uttalade HD att den inte gällde för sådana fall då det skadevällande bakre ledet hade åsidosatt en särskild säkerhetsförpliktelse eller agerat uppsåtligt eller grovt vårdslöst. Vad som är att betrakta som grov vårdslöshet har HD grundligt utrett i NJA 1992 s 130 (se ovan 4.4.2.4) där en entreprenör genom att frångå byggnadsritningar för ett innertak orsakade att taket rasade samman. I fallet hängde bedömningen om grov vårdslöshet hade förelegat, samman med att den som utförde ett arbete, där risken för

---

173 Se s. 771 i domen.

174 I fallet som rörde ett generalentreprenad avtal mellan en fastighetsförening som beställare och NCC som generalentreprenör, arbetet rörde stambyte i en fastighet, hade NCC lagt ut VVS-arbeten på en underentreprenör. Pga vårdslöshet, dock inte grov vårdslöshet poängterar HD, i arbetet orsakade underentreprenören betydande vattensador på entreprenaden.

Fastighetsföreningens försäkringsbolag ersatte föreningens skador och riktade sedan ett krav mot underentreprenörens försäkringsbolag. Underentreprenörens försäkringsbolag bestred ansvar på grunderna att det inte förelåg ett kontraktsförhållande mellan underentreprenör och fastighetsföreningen samt att föreningens försäkringsbolag hade kunnat få ersättning om de riktade talan mot generalentreprenören eller dennes försäkringsbolag. Skälet till att försäkringsbolaget anförde sitt regresskrav mot bakre ledet istället för mot den direkte medkontrahenten tycks ha varit att kravet mot generalentreprenören inte inkom i rätt tid.

175 Domen s. 773.

176 Bengtsson, B., Ullman, H., Unger, S., (2009) s. 123.

personskador var hög om arbetet utfördes felaktigt, inte kunde vara hur okunnig eller omedveten om riskerna som förelåg utan skulle vid tvivel rådfråga någon som var sakkunnig inom området.¹⁷⁷ Gällande betydelsen av skrivelsen ”särskild säkerhetsförpliktelse med beställaren som skyddsobjekt”, är läget inte lika klart. Hit bör kunna hänföras sådana skador som uppstår på grund av fel i material, fel i arbete eller fel i konstruktion, utan att grov vårdslöshet föreligger men att felet medför stora risker för omfattande saksador. Ullman tycks vara av uppfattningen att skador beroende på sådana omständigheter eventuellt kan föranleda ett hopp i kontraktskedjan direkt mot ansvarigt bakre led, vare sig det ledet utgörs av en entreprenör, konsult eller leverantör.¹⁷⁸ Begreppet ”särskild säkerhetsförpliktelse” tros ta syfte på förpliktelser klart uttryckta i lagtext eller standarder eller allmänt tillämpade normer som är tillämpade inom ett visst område.¹⁷⁹ Dock, på grund av begreppets oklarhet, är Ullman av uppfattningen att en viss försiktighet bör användas vid avgörandet av vad som är att betrakta som en särskild säkerhetsförpliktelse fram tills dess att en viss praxis på området har utarbetats.¹⁸⁰ Briger Nydrén tolkar HDs utsago om ”särskild säkerhetsförpliktelse” som att parten som har åsidosatt dessa förpliktelser, genom åsidosättandet har framkallat en ”kvalificerad säkerhetsrisk” allmänt sett.¹⁸¹ Dock visar även Nydrén en viss tvekan vad gäller tolkningen av begreppet ”särskild säkerhetsförpliktelse”

---

177 Bengtsson, B., Ullman, H., Unger, S., (2009) s. 123.

178 Ibid. s. 124.

179 Ibid. s. 124.

180 Bengtsson, B., Ullman, H., Unger, S., (2009) s. 124.

181 Nydrén, B., JT 2007-08 s. 709.

11 Analys

11. 1 Analys inledning

Efter det att en godkänd slutbesiktning har skett, tar garantitiden sin början. Under garantitiden svarar entreprenören som sagt för fel enligt AB 04 5 kap. 5 § som framträder under garantitiden. Emellertid är det tveksamt om skador som har uppstått på grund av att den enstegstätade metoden har använts är att betrakta som ett *fel*. Ett *fel* föreligger i AB 04:s mening när arbetet inte har skett i enlighet med kontraktshandlingarna. Entreprenören har således, om inget annat är avtalat, inget ansvar för entreprenadens funktion. Om entreprenaden brister i sin funktion och denna funktionsbrist har uppkommit på grund av handlingar som beställaren har försett entreprenören med, svarar inte entreprenören för sådana skador. Det sagda medför att en beställare inte kan kräva att en entreprenör, med hänvisning till dennes fullgörelseplikt, åtgärdar skadorna i entreprenaden som har uppkommit till en följd av de enstegstätade fasaderna.

Entreprenören torde inte heller ansvara för skador som uppkommer som en följd av den enstegstätade metoden även om dessa uppkommer under entreprenadtiden. Enligt AB 04 5 kap. 1 § svarar entreprenören inte för skador på entreprenaden, som sker under entreprenadtiden på icke avlämnad del av entreprenaden, om dessa beror på beställaren. Till skador som beror på beställaren hör sådana skador som kommer av att beställaren har tillhandahållit en viss konstruktion. För sådana skador har beställaren ett strikt ansvar, vilket kommer till synes i regleringen genom att formuleringen i AB 04 lyder ”som beror på beställaren”. Det nu sagda medför att en beställare inte ”rakt av” torde kunna åberopa entreprenörens felansvar för att denne ska åtgärda de skador som har uppkommit på grund av att den enstegstätade metoden har använts. Vad som istället borde bli aktuellt är en ”ansvarskonkurrens” mellan entreprenören och den projekterande konsulten, där en bedömning måste göras mellan det mått av fackmässighet som endera parten de facto har tillämpat och det mått av fackmässighet som endera parten bör ha tillämpat.

Vid ett seminarium i Stockholm den 7 Februari 2012 (seminariet) kom frågan upp hur försäkringsbolagen hanterade skador beroende på oventilerade fasader. Ingen av de där närvarande representanterna för de fyra stora försäkringsbolagen hade någon vetskap angående huruvida deras bolag drev någon ansvarsfråga gentemot den konsult som hade föreskrivit lösningarna, men skulle återkomma om så var fallet. Till dags dato är det ingen som har hört av sig med ytterligare information angående frågan. Detta får mig att anta att en sådan verksamhet inte existerar, eller i vart fall sker med begränsad omfattning.

11.2 Ansvarar konsult eller entreprenör?

Vid utredandet om vilket ansvar konsulten har för den aktuella skadetyperna måste hänsyn fästas vid vilken form av entreprenadavtal som har ingåtts mellan parterna. De två primära typerna av entreprenadavtal som ingås är total- och utförandeentreprenader, till utförandeentreprenaderna hör general- och den delade entreprenaden (se ovan 3.1).

Vid en utförandeentreprenad är det beställaren som har anlitat den projekterande konsulten och således är det beställaren som är dennes medkontrahent. Den projekterande konsulten ger förslag på en konstruktion utifrån beställarens önskemål och beställaren tillhandahåller sedan dessa ritningar till entreprenören som utför entreprenaden i enlighet med dessa. Enligt AB 04 1 kap 6 § har entreprenören inget ansvar för riktigheten i sådana tekniska lösningar som beställaren har tillhandahållit. Emellertid åligger det entreprenören enligt AB 04 2 kap 1 § att utföra entreprenaden fackmässigt.

Sett till hur skadorna på fasadtypen har uppkommit enligt rapporten från SP, var det en övervägande del av skadorna som hade uppkommit genom att fukt hade trängt in genom putsen på grund av en otillräcklig tätning vid detaljinfästningar, exempelvis vid anslutningar av balkonger eller fönsterbleck, som hade skett utanpå fasaden. En stor andel av de skador som hade uppkommit hade även skett på grund av kraftigt slagregn vid konstruktionsfasen av fasaden. De oskyddade fasaderna fick då ta emot stora mängder fukt på grund av svårigheterna att helt skydda fasaderna mot nederbörd.¹⁸² De uppkomna skadorna och skälen till deras uppkomst kan naturligtvis ifrågasättas om dessa ställs mot det krav på fackmässighet som åligger entreprenören vid konstruktionen av entreprenaden. Att göra detta är emellertid inte tillräckligt enligt min mening. Vad som måste tas i beaktande är just innebörden av begreppet fackmässighet. Begreppet kan inte betraktas som något statiskt, utan måste ses som ett dynamiskt begrepp som hela tiden förändras i takt med att ny kunskap och nya normer får fäste inom ett visst område.

11.2.1 Entreprenörens ansvar

Gällande synpunkten att skadorna ska läggas entreprenören till last som bristande fackmässighet, vilket även var ståndpunkten hos en av deltagarna på seminariet, måste enligt min mening, en liknande hänsyn tas till begreppet fackmässighet för entreprenören som tas för en rådgivande

---

¹⁸² En fullständig översikt över de vanligaste skadeorsakerna:
http://www.sp.se/sv/units/energy/Documents/ETi/SP_RAPP_2009_16.pdf s. 37.

konsult vid bedömningen av dennes professionsansvar. Vid ett övervägande av huruvida konsulten har utfört sitt uppdrag fackmässigt måste hänsyn tas till de kunskaper som denne hade vid tidpunkten för rådgivningen. En närmare beskrivning om vad som menas med fackmässighet för entreprenören saknas i AB 04, men det torde saknas anledning att frångå det allmänna kriteriet att entreprenören ska ha handlat utifrån de kunskaper som förelåg hos denne vid utförandet av entreprenaden när bedömningen sker för att avgöra huruvida entreprenören har agerat fackmässigt eller inte.

Vid utredandet av huruvida en entreprenör har agerat fackmässigt eller inte måste utredningen, enligt min mening, ske med utgångspunkt från hur den normalt aktsamme entreprenören agerar. Om det är på det viset att entreprenören har hanterat byggmaterialet eller skyddat konstruktionen från väder och vind på ett sådant sätt, att det hade varit att betrakta som vårdslöst även vid konstruktionen av en ”normal” fasad, kan det i min mening inte ses som att han har agerat fackmässigt. Vid fackmässighetsbedömningen måste således utgångspunkten vara att entreprenören, med de kunskaper som denne besatt och hade möjlighet att besitta vid byggandet, agerade på ett sådant sätt som även hade kunnat anses vara aktsamt och gett ett fullgott, funktionsdugligt resultat vid konstruktionen av en fasad som hade haft fukttåligare egenskaper. Således bör entreprenören ha agerat fackmässigt om denne har följt en standard som kan anses vara acceptabel för fasader i allmänhet.

Konsulten ska naturligtvis kunna förutsätta att arbetet sker av en fackman med erforderlig yrkeskunskap. Denna yrkeskunskap kan emellertid inte vara hur långtgående som helst (se ovan 7.1). Är det på det viset att en konstruktion är att betrakta som en nymodighet är det enligt min mening inte rimligt att ett större ansvar läggs på entreprenören för ett fullgott resultat än det ansvar som läggs på entreprenören för ett fullgott resultat vid en ”normal” konstruktion. Det bör därmed ankomma på konsulten att lämna tillräckliga anvisningar till entreprenören om vilka åtgärder som bör tas för att skydda byggmaterial om dessa åtgärder är sådana att de kräver mer av entreprenören än vad som är normalt. Att sådana instruktioner inte har lämnats till entreprenören, eftersom informationen angående fasadens fuktkänslighet var okänd, bör inte ligga entreprenören till last, utan bör falla tillbaka på konsulten, och dennes skyldighet att kunna utvärdera och bedöma riskerna med den konstruktion som denne har projekterat.

För att entreprenören i sitt hanterande av fasaden ska kunna anses ha brustit i sin fackmässighet, måste denne ha haft kunskaper av fasadtypens känslighet mot fukt. Någon sådan kunskap tycks inte

ha varit branschomfattande innan våren 2007, då problemet uppmärksammades stort i såväl massmedia som inom yrkeskåren i stort. En åtskillnad bör alltså göras på skador som uppkom innan 2007 samt skador som uppkom¹⁸³ efter 2007. Gällande skador på fasader som byggdes efter 2007 kan dock situationen se annorlunda ut, mer om detta senare.

11.2.2 Konsultens ansvar

För det i ovanstående avsnitt anförda att det kan ställas tveksamt om entreprenören ska anses vara ansvarig på grund av bristande fackmässighet, kan det vara lämpligt att utreda huruvida konsulten har utfört sitt åtagande fackmässigt. För att konsulten ska anses ha uppfyllt sitt professionsansvar åligger det även denne att agera fackmässigt. Inom ramen för konsultens omsorgsplikt åligger det denne en plikt att inte erbjuda lösningar som kan anses vara riskabla eller olämpliga för det aktuella ändamålet. Vid bedömningen av huruvida konsulten har uppfyllt sin omsorgsplikt måste det som sagt tas hänsyn till konsultens kunskaper samt de kunskaper som var möjliga för konsulten att besitta. I det ovan refererade utlåtandet från Konsultansvarsnämnden 4/81 angående värmeväxlaren (se ovan 7.2), ansåg Konsultansvarsnämnden att det ankom på konsulten att hålla sig uppdaterad med sådan kunskap som var tillgänglig vid tidpunkten för rådgivningen, samt att konsulten hade en plikt att informera beställaren om de kända risker som var förknippade med en aktuell lösning. I NJA 1997 s 65, den vårdslöse besiktningsmannen (se ovan 7.5), framhöll minoriteten att en rådgivare inte kunde hållas ansvarig för ett sådant beteende som inte avvek från vad som kunde vara att betrakta som sedvanligt vid tidpunkten för rådgivningen.

Det sagda i ovanstående stycke överfört på den nu aktuella skadetyper innebär således, att för att fastställa huruvida konsulten kan ha ansetts brista i det fackmässiga handlandet måste hänsyn fästas vid vad konsulten kände till och hade möjlighet att känna till vid skadetillfället. Det är allmänt vedertaget, i alla fall enligt byggbranschen, att branschen inte hade full kännedom om riskerna med den nu aktuella fasadtypen innan SP:s rapport släpptes och skadorna uppmärksammades i massmedia. Om principen som Konsultansvarsnämnden och HDs minoritet tillämpade på de två ovannämnda fallen appliceras på den nu aktuella skadetyper, bör resultatet bli att konsulten inte kan anses ha brustit i sin fackmässighet, eftersom de risker som var förknippade med den enstegstätade fasaden inte var allmänt kända vid tidpunkten för konsultens rådgivning. Att sätta punkt här och komma till konstaterandet att detta skulle medföra att konsulten inte kan ha ansetts bryta mot sin plikt att utföra uppdraget fackmässigt är emellertid enligt min mening felaktigt. Hänsyn bör även tas till vad konsulten kan ha haft möjlighet att känna till. Jag anser att bedömningen ska göras med

---

¹⁸³ Med ”uppkom” syftar jag till skador på fasader som byggdes innan våren 2007.

hänsyn till vad konsulten, som föreskrev den nu aktuella lösningen, hade möjlighet att känna till vid tidpunkten för rådgivningen, med hänsyn till vad som forskning och teknik kunde ge svar på angående vald lösning. Således bör bedömningen enligt min mening inte ske utifrån att konsulten kände till riskerna med fasadkonstruktionen, utan bedömningen bör ske utifrån vad konsulten *borde ha* känt till. I denna bedömning måste även tas i beaktande vad som konsulten *ska* anses (se ovan 7.1) känna till med hänsyn tagen till dennes roll som specialist. Det bör kunna anses att en konsult ska ha sådan kunskap att denne förutser att byggandet av en fasad utan luftspalt (se ovan kap. 2) medför vissa risker vad gäller fukt, och särskilt fuktens möjligheter att självtorka. De avgöranden från utländsk rätt samt Konsultansvarsnämndens utlåtande (se ovan 7.1) ger en viss bild av vad som gäller för konsulten, med avseende på dennes skyldighet att känna till de risker som är förknippade med dennes projektering. Principen tycks vara allmänt accepterad inom anglosaxisk och dansk rätt. Att ett annorlunda synsätt skulle föreligga i svensk rätt är enligt min mening inte rimligt att anta. Denna princip tycks dessutom till viss del ha kommit till uttryck i Konsultansvarsnämndens utlåtande nr 4/86. Med tanke på den uppmärksamhet som den rapport som SP släppte fick år 2007, är det rimligt att anta att konsultbranschen inte hade undersökt konstruktionen närmare, åtminstone inte till en sådan grad som kan anses vara tillräcklig. Jag är således av den uppfattningen att underlåtenheten att utförligt testa fasadkonstruktionen bör ligga konsulten till last som vårdslöst handlande. Det faktum att metoden tycks ha varit väl använd men obeprövad, bör inte utgöra normen för vad som ska anses som ett fackmässigt handlande. Den omständigheten att konsultbranschen inte var medveten om riskerna bör inte utgöra en förmildrande omständighet, utan detta bör snarare ligga konsulten till last, i och med dennes skyldighet att på ett rationellt sätt kunna visa att denne har satt sig in i de risker som en viss konstruktionsmetod innebär, samt den skyldighet för konsulten att projektera en ändamålsenlig konstruktion.

I SP:s rapport framkom det att en stor andel av de skador som hade uppkommit hade skett vid detaljinfästningar i fasaden. Bedömningen av ansvarsfrågan gällande sådana skador bör i min mening inte skilja sig nämnvärt från den bedömning som jag har gjort ovan, eftersom ett felansvar för entreprenören inte borde komma i fråga, då skadorna uppkommit därför att entreprenören har följt anvisningar tillhandahållna av beställaren. Återigen får bedömningen alltså ske utifrån en ansvarskonkurrens mellan entreprenörens och konsultens fackmässighet. Rapporten från SP visar att den enstegstätade fasaden är känslig för fukt vid detaljanslutningar på grund av att metoden kräver att tätningen ska fungera hela tiden. Utrymmet för konsekvensfria misstag är alltså mycket litet.¹⁸⁴ Rapporten visar även att monteringsanvisningar för hur sådana detaljanslutningar ska utföras inte

---

184 SP:s rapport 2007 s. 11.

alltid är helt tillfredsställande.¹⁸⁵ För att utreda huruvida entreprenören har uppfyllt det fackmässiga ansvar som åligger honom vid utförandet av entreprenaden, bör stor vikt fästas vid de anvisningar som har lämnats honom vid starten av entreprenaden. Saknas sådana anvisningar, eller om dessa inte är tillräckliga, får en utredning göras om hur en normalt aktsam entreprenör hade agerat vid bygget.¹⁸⁶

Gällande konsultens uppfyllande av det fackmässiga kravet bör särskild vikt läggas vid dennes skyldighet att lämna korrekta anvisningar. Till följd av fasadtypens fukt känslighet vid detaljinfästningar bör detta särskilt anmärkas på i de monteringsanvisningar som konsulten ska tillhandahålla. Enligt min mening krävs det således att konsulten, för att uppfylla sitt fackmässighetsansvar, uppfyller det krav på att lämna korrekt och tydlig information till beställaren som HD anger i sina avgöranden NJA 1994 s 532 (Ljushärdighets-fallet) och NJA 1997 s 65 samt den informationsansvarsteori som Jan Kleineman utvecklade av NJA 1994 s 532 (se ovan 7.4). Konsultansvarsnämnden utdömde skadeståndsansvar i sitt utlåtande 4/80 för en konsult som inte hade föreskrivit att ett visst förfarande inte kunde användas vid den aktuella konstruktionen. Sett till dessa olika avgöranden och den teori som har sitt avstamp i dessa vill jag även hävda att en konsult som föreskriver den enstegstättade lösningen, klart och tydligt ska ge anvisningar om hur byggandet ska ske. Detta för att konstruktionen, i alla fall numera, är förknippad med skaderisker om hanterandet sker på ett sätt som vid en annan fasadtyp är att betrakta som normalt, men som vid den aktuella fasadtypen kan ge upphov till skador.

Det ovan sagda om konsultens informationsansvar, faller även tillbaka på det faktum att skaderisken med den nu aktuella fasaden var okänd innan 2007 då SP:s rapport släpptes. Teorin om informationsansvaret, och HD:s domar, angående det ansvar att förmedla en korrekt information som en rådgivare har, skapades innan detta. En professionellt agerande rådgivare bör ha känt till vad som åligger denne med avseende på att lämna korrekt information. Saknas det möjlighet att lämna sådan information på grund av att en metod är obeprövad, bör rådgivaren inse att det är lämpligt att genomföra sådana tester så att relevant information blir tillgänglig. Detta följer av dennes grundläggande ansvar att rationellt kunna bedöma och redovisa de risker som projektet medför. Att använda sig av en obeprövad teknisk lösning i stor omfattning, utan att först grundligt bedöma dess lämplighet, kan inte anses som fackmässigt.

---

185 Ibid. s. 8.

186 Vid en rad tester lät SP entreprenörer bygga fasaden i enlighet med typritningar och på ett sätt som de (entreprenörerna) framhöll som ett rätt sätt. Vid provtagning av dessa väggar fann SP läckage vid de flesta av väggarna. http://www.sp.se/sv/units/energy/Documents/ETi/SP_RAPP_2009_16.pdf s. 79.

För det fall att skador uppstår som en följd av fel i fasaden, och entreprenören har agerat fackmässigt och utfört entreprenaden enligt kontraktshandlingarna, föreligger således inte ett fel i entreprenadrättslig mening för vilket entreprenören ansvarar. Den skada som därvid uppstår för beställaren när denne måste åtgärda bristen, kan konsulten därmed bli ansvarig för. Enligt ABK 5 kap. 1 §¹⁸⁷ ansvarar konsulten för bl.a. bristande fackmässighet (se ovan 4.2). Kan beställaren visa att skadan har uppstått och att denna sannolikt har uppstått på grund av konsulten, har konsulten ett presumtionsansvar för den uppkomna skadan. Det hela blir därmed en bevisfråga. Om beställaren lyckas visa att skada har uppstått och kan göra sannolikt att denna beror på konsultens vårdslöshet genom att peka på en felaktighet i konsultens handlingar eller en underlåtenhet av konsulten, ska konsulten, för att ex-culpera sig, visa att skadan inte beror på denne. Enligt ABK 5 kap. 1 § är, som tidigare sagts (se ovan 6.1), en brist i konsultens fackmässiga handlande en sådan omständighet att det per automatik räknas som vårdslöshet. Konsulten har brustit i sin fackmässighet genom att inte ge korrekta anvisningar till entreprenören. Att sådana anvisningar inte gavs av konsulten bör ha haft att göra med att riskerna inte var kända vid byggtillfället. Emellertid vill jag här upprepa min tidigare ståndpunkt att det inte är det faktum *vad* konsultbranschen kände till, utan vad de *borde ha känt till*, som ska utgöra utgångspunkten för bedömningen om konsulten ska kunna anses ha agerat på ett fackmässigt sätt.

11.3 Vilken inverkan har ABK på ansvarsfrågan?

Jag vill hävda att avtal som är sammankopplade genom olika typer av AB-avtal även tycks lägga ett större mått av ansvar på konsulten än vad hade varit fallet om AB-avtal inte hade gällt parterna emellan. Genom det minskade ansvar som åligger entreprenören, genom att denne, enligt AB 04, inte ansvarar för fel i entreprenaden om dessa fel beror på felaktig projektering, lämpas en större portion av ansvaret över på en annan part. Hade inte AB-avtalen varit avtalade mellan parterna är det inte otroligt att entreprenören hade blivit ansvarig för fasadskadorna, eftersom det i normalfallet inte anses som en förmildrande omständighet (se ovan 7.2.2.1) att en skadevållare vid kvalificerad verksamhet är illa instruerad. Således skärps ansvaret för lämnad projektering i riktning mot konsulten. Ansvarsskärpningen i riktning mot den projekterande konsulten är, enligt min mening, fullt logisk. Det är ju trots allt konsulten, som i egenskap av professionell rådgivare, bäst kan bedöma riskerna med en vald konstruktion. Således bör denne bära det yttersta ansvaret för det fall

---

¹⁸⁷ För merparten av de skador som har uppkommit svarade konsulten enligt gamla ABK 96. ABK 96 6.1 *Konsulten ansvarar, med nedan angivna begränsningar, för skada som han orsakat beställaren genom vårdslöshet eller försummelse. I kommentaren anges sedan: Konsulten är skadeståndsskyldig om skadan är en följd av att konsulten har åsidosatt sedvanlig omsorg eller inte visat den yrkesskicklighet som förutsätts vara allmän inom branschen.*

att projekteringen ger ett dåligt resultat. Syftet, med att lägga ett större ansvar på konsulten, bör vara att skydda beställaren, och säkerställa att denne får en funktionsduglig slutprodukt.

Emellertid kan det ifrågasättas om detta syfte till fullo uppfylls, då konsultens skadeståndsansvar är begränsat till 120 basbelopp (fn. ca. 5 Mkr), om inte konsulten har orsakat skadan genom ett grovt vårdslöst beteende (se nedan). Är skadorna omfattande och beror på konsultens projektering kan således beställaren hamna i en sämre sits än vad som hade varit fallet om AB-avtalen inte hade använts som standardavtal för parterna. Detta måste naturligtvis vägas mot vad som är skäligt för konsulten att ta på sig, och dennes möjligheter att försäkra sig mot skadeståndskrav. Skälen till varför konsultens ansvar är begränsat är oklart (regeln är inte huggen i sten, utan ansvaret torde kunna vidgas vid större projekt). Kanske är det för att ett allt för stort ansvar på konsulten hämmar innovationsviljan och leder till en utvecklingsstagnation, något som kan vara samhällsekonomiskt ineffektivt. Samtidigt kan det kännas oskäligt om beställaren får agera ”försökskanin” för nya obeprövade metoder, och samtidigt endast få en del av skadan ersatt om metoden skulle visa sig vara undermålig. Som motvikt till detta har konsulten ålagts ett presumtionsansvar för skador om beställaren kan visa att den skada som uppstått beror på felaktigheter i konsultens handlingar eller en underlåtenhet från konsultens sida (se ovan 6.1). Således hamnar beställaren i en bättre sits ur bevishänseende, om det uppstår en tvist angående vem som bär ansvaret för de aktuella skadorna. Det är konsulten som bäst kan bedöma skaderisken, och därmed föra en närmare bevisning om omständigheterna till skadan. Ansvaret i ABK 09 är skärpt i riktning mot konsulten ur bevis synpunkt. Vad en skadelidande part måste göra, är att visa att de felaktigheter i konsultens handlingar som har lett till skadorna beror på vårdslöshet från konsultens sida. ABK 09 har därmed ett närmast strikt ansvar, där beställaren endast behöver göra sannolikt att skadorna beror på en felaktighet i konsultens handlingar eller underlåtenhet från konsultens sida.

11.4 Post/ante 2007-faktorn

I och med SP:s rapport måste det kunna anses att riskerna med fasadtypen blev allmänt kända inom branschen, med tanke på det ansvar som en teknisk konsult har att på egen hand hålla sig uppdaterad med nya rön inom dennes bransch. Att rapporten släpptes får dessutom en inverkan på konsultens ansvar. De konsulter som väljer att föreskriva den enstegstätade fasaden måste nu, för att uppfylla sitt professionsansvar, iaktta samtliga av de plikter som ankommer dem under ansvaret. För skador som uppkommer efter 2007, med detta menas som sagt byggnader uppförda med enstegsmetoden efter 2007, måste entreprenören lägga särskild uppmärksamhet vid de anvisningar om hur fasaderna ska byggas för att undvika att fuktskador uppkommer. Konsultens ansvar

gentemot beställaren förändras också i det att det nu mera borde vara klart att det åligger konsulten, för att uppfylla dennes professionsansvar, att upplysa om, och ge tydlig information om, de risker som är förknippade med den enstegstätade lösningen. Det faktum att en beställare godkänner konsultens förslag innebär inte att konsulten går fri från ansvar. Som ovan diskuterats, borde den pedagogiska plikten som åligger en rådgivare bli tillämplig även här. För att konsulten ska kunna fria sig från ansvar bör det således krävas att denne inte bara informerar beställaren om de risker som är förknippade med den aktuella konstruktionen, utan även att konsulten ser till att beställaren verkligen förstår innebörden av den information som denne lämnar angående fasaden. Sker inte detta torde beställaren kunna vända sig mot konsulten om skador uppstår. Här är det även viktigt att anmärka på den mildring av konsultens ansvar som uppstår om beställaren själv besitter tekniska sakkunskaper på området. I NJA 1995 s 693 (se ovan 7.1.1) bedömdes en rådgivare inte som skadeståndsskyldig eftersom denne ”hade haft fog” för att inse att beställaren inte behövde rådgivning. Detta synsätt borde gälla rådgivande verksamhet i stort. Med fog innefattar här, enligt min mening, sådana fall där parterna tidigare har innehaft affärsrelationer med varandra. Således bör inte konsulten utan vidare kunna anta att beställaren besitter sådana kunskaper så att närmare förklaringar blir ”överflödiga”.

11.5 Utvidgning av entreprenörens ansvar?

En annan fråga blir huruvida entreprenören som bygger fasaden kan undkomma ansvar för sådana skador som är hänförliga till konstruktionsfasen. Tidigare bör som sagt ståpunkten, enligt min mening, ha varit, att entreprenören hade handlat fackmässigt om handlandet var att betrakta som fackmässigt vid konstruktionen av en ”normal” fasad. Frågan blir då huruvida det åligger entreprenören att själv känna till de risker som är förknippade med fasaden i enlighet med det ansvar som åligger en konsult (branscherna ligger trots allt nära varandra). Entreprenören skulle i sådant fall åläggas ett ansvar att kontakta den projekterande konsulten för att utreda förekommande frågetecken om fasadens utförande, i enlighet med vad HD kom fram till i NJA 1997 s 65 (se ovan 7.1). Jag anser att ett generellt svar på frågan är svårt att ge. Att det åligger entreprenören ett ansvar att känna till risker med en viss konstruktion kan, enligt min mening, inte ses som något vedertaget. Hänsyn kan i vissa fall tas till entreprenörens storlek och om denne själv sysslar med projekterande verksamhet. Det sagda gör det särskilt viktigt för konsulten att bifoga detaljerade konstruktionsanvisningar till entreprenören. Ett fel för vilket entreprenören svarar föreligger endast om entreprenören har frångått kontraktshandlingarna, eller om entreprenören har handlat på ett icke fackmässigt sätt. Min ståpunkt är som tidigare sagt den, att entreprenören endast brister i sin

fackmässighet om denne agerar på ett sådant sätt att agerandet endast kan ses som icke fackmässigt om samma agerande hade varit att betrakta som icke fackmässigt vid konstruktionen av en fasad med bättre fukttåliga egenskaper. Här blir bedömningen om entreprenören själv ska ha en plikt att informera sig om nya rön på det byggnadstekniska området av vikt. Jag är av den uppfattningen att detta måste bedömas från entreprenör till entreprenör beroende på omständigheterna.

11.6 Utomkontraktuellt skadeståndsansvar, hopp i kontraktskedjan

En annan fråga som blir relevant att ställa är om en beställare kan hoppa över ett led och gå direkt på konsulten då skador har uppkommit på grund av den enstegsisolerade fasaden.¹⁸⁸ I NJA 2007 s 758 (se ovan 9.2) tillät HD inte ett sådant hopp i kontraktskedjan om parterna mellan sig hade avtalat om att då gällande AB 72 skulle utgöra standardavtalet mellan parterna. Undantag kunde emellertid göras om den bakre parten hade åsidosatt en särskild säkerhetsförpliktelse med beställaren som skyddsobjekt. Somliga har ansett att domen kommer få inverkan på andra avtal där andra standardavtal har ingåtts mellan parterna, däribland ABK. Vad som åsyftas med begreppet ”särskild säkerhetsförpliktelse” är än så länge oklart. Som ovan sagt(9.2) har det framkommit att detta kan tänkas innebära bl.a. allmänt tillämpade normer.

Gällande den nu aktuella skadetyper är jag av den uppfattningen att dessa skador mycket väl torde kunna föras in under åsidosättande av allmänt tillämpade normer. Syftet med HDs uttalande i NJA 2007 s 758 är troligen att skydda beställaren och i den följden även en bakomliggande part i form av någon som kan vara en köpare av fastigheten, boende i fastigheten etc. Vad jag vill göra gällande är att konsulten har handlat i strid med en särskilt viktig byggnorm när det gäller att bygga fastigheter, nämligen att bygga fukttåliga hus. Att detta är ett åsidosättande av en säkerhetsföreskrift med beställaren som skyddsobjekt är i min mening rimligt att anse, då sådana byggnormer angående att bygga fuktsäkert, finns till för att det beställda objektet ska säkerställa en god miljö och en säker konstruktion för beställaren och i förlängningen dennes eventuella kontraktspart. Att kunskap om bristerna angående fuktsäkerheten sänkades från konsultens sida bör inte föranleda en mildare syn på att denne frångick byggnormen om att bygga fuktsäkert. Dock måste man hålla i åtanke vad Ullman och Nydrén påpekar(se ovan 10.3), nämligen att det i nuläget föreligger en viss tvekan om vad som avses med ”särskild säkerhetsföreskrift” och att tolkningar därmed bör göras restriktivt fram till dess att praxis på området finns.

---

¹⁸⁸ Detta torde endast bli aktuellt vid sådana entreprenadförhållanden då entreprenören har ett funktionsansvar, vanligtvis totalentreprenad där beställaren endast har en medkontrahent; totalentreprenören. Vid utförandeentreprenader är det ju beställaren som anlitar konsulten och är dennes medkontrahent.

11.7 Utomkontraktuellt skadestånd för ren förmögenhetsskada

Som diskuterat ovan (8.1), är huvudregeln att utomkontraktuellt skadestånd för ren förmögenhetsskada endast utgår om skadan har föregåtts av ett brott. Emellertid har HD i praxis utdömt skadestånd för ren förmögenhetsskada till tredje man i NJA 1987 s 692 (Kone-fallet) och NJA 2001 s 878 (se ovan 8.2). Rättsfallen behandlar rådgivning i form av värderande verksamhet. Emellertid tycks det avgörande i HDs dom vara att den skadelidande ”med fog ska ha satt tillit till” den uppgift som rådgivaren lämnade. Således är det förhållandet, att en utomstående part sätter tillit till de uppgifter som konsulten lämnar och att uppgifterna har en inverkan på dennes handlande, som är avgörande. Tilliten måste naturligtvis vara befogad och skyddsvärd. Den rådgivande parten bör dessutom haft insikt om att de råd som denne ger kan komma att användas av andra än dennes direkte medkontrahent.

Överfört på den aktuella skadetypen blir det således en fråga om vilket mått av tillit som är befogat att sätta till den rådgivande konsultens handlingar. Vid bedömningen om vilket mått av tillit som med fog kan sättas till en rådgivande handling, brukar det ofta hävdas att hänsyn ska tas till hur rådgivaren framställer sig själv, dvs. dennes ställning blir avgörande för om det kan anses befogat att sätta en viss nivå av tillit. Som nämndes ovan (9.2) tycks detta inte gälla för avtal där ABK utgör standardavtalet. Det faktum att konsulten åtar sig uppdraget synes därmed utgöra skäl nog att någon ska kunna sätta tillit till dennes handlingar. De handlingar som tas fram av konsulten borde även uppfylla det krav, att även andra än konsultens direkte medkontrahent kommer ta del av dessa, och fatta beslut utefter vad som är nedtecknat i dessa handlingar.

Det bör även kunna göras en åtskillnad mellan aktiv och passiv tillit. Ska det krävas att den skadelidande själv tar del av den av konsulten tillhandahållna rådgivningen på ett sådant sätt att denne fattar sitt beslut därefter (jag kallar detta för aktiv tillit) eller räcker det med att den skadelidande utgår ifrån att den konstruktion som konsulten har projekterat är ändamålsenlig? Dvs. den skadelidande förutsätter att ett hus ska hålla (jag kallar detta för passiv tillit). I Kone-fallet och Konsultansvarsnämndens utlåtande 4/89, eller rättare sagt den förlängning av den hypotetiska frågan som nämnden ställer sig som jag presenterar (se ovan 9.4), har de omständigheter som har förelegat vid fallen, varit att betrakta som aktiv tillit. Måste därmed den tillit som den skadelidande ställer till informationen vara att betrakta som aktiv för att en tredje man ska kunna erhålla skadestånd för en ren förmögenhetsskada?

Här blir två olika synsätt tydliga, enligt min mening, och avgörande för huruvida en skadelidande

tredje part är berättigad ersättning för ren förmögenhetsskada. Det ena är det avgörande faktum, att för att en tredje part ska bli ersättningsberättigad, så måste den aktiva tilliten manifesteras sig på ett sådant sätt att det tydligt går att skönja, att den skadelidande har valt ett visst alternativ eller handlat på ett visst sätt på grund av den information som presenterades för honom. Detta val eller handlande har sedan föranlett skadan. Detta synsätt är det som tycks gälla i Kone-fallet samt i det hypotetiska fall som jag presenterade. Det andra synsättet är, att den som endast har visat passiv tillit har rätt till ersättning. I detta fallet torde inte denna tillit manifesteras sig på något särskilt sätt, utan den skadelidande gör ett val eftersom denne förutsätter att objektet ska vara ändamålsenligt (”han gör som man brukar göra”). Något närmare förhållande än ett sådant finns inte mellan rådgivaren och den skadelidande.

Det finns argument både för och emot för att en skadelidande som endast har satt passiv tillit till råden ska vara berättigad skadestånd för ren förmögenhetsskada. De främsta argumenten för att en skadelidande, som endast har agerat med passiv tillit, ska ha rätt till skadestånd, är förmodligen att denne bör kunna förutsätta att den konstruktionen som konsulten har projekterat är ändamålsenlig och säker. Samtidigt är det även en av konsultens plikter att denne ska ha en såpass stor kännedom om vilka risker den konstruktion som han föreskriver är förknippad med, samt att konsulten borde inse att den kan komma att användas av fler än bara den direkte beställaren. Det främsta argumentet mot ersättning för ren förmögenhetsskada torde vara det s.k. dammluckeargumentet, dvs att ett utdömande av skadestånd i ett fall skulle bereda väg för utdömandet av skadestånd i andra fall, och att kretsen som hade ett giltigt skadeståndsanspråk skulle bli mycket vid. Dammluckeargumentet torde vara ett synnerligen starkt argument för att restriktivitet ska utövas vid bedömningen om skadestånd ska utgå eller inte. För att möjlighet till skadestånd för ren förmögenhetsskada ska föreligga krävs förmodligen ett mer nära förhållande, i likhet med det som fanns i Kone-fallet, mellan den som projekterar byggnaden och den som lider skada på grund av detta.

11.8 Totalentreprenader

Ansvarskedjan förändras vid totalentreprenader, detta på grund av att totalentreprenören vid en totalentreprenad inte längre endast har ett utförandeansvar, som är fallet vid utförandeentreprenader, utan denne har nu även ett funktionsansvar. Värt att påpeka är även att konsultens ansvar inte torde förändras, utan dennes professionsansvar förblir oförändrat. I och med totalentreprenörens funktionsansvar, svarar denne nu för tekniska lösningar och för att dessa ska uppfylla entreprenadens funktionalitet. Således är det totalentreprenören som svarar för

fasadskadorna i förhållande till beställaren. Totalentreprenören får sedan vända sig mot konsulten för att få ersättning för den ekonomiska skada som denne har drabbats av till följd av det fullgörelseansvar totalentreprenören har gentemot beställaren. Gällande totalentreprenörens möjligheter att vända sig mot konsulten bör det inte, enligt min mening, föreligga någon anledning att frånga det mönster som diskuterades ovan(11.1 ff.).

11.9 Grov vårdslöshet

Enligt ABK 5 kap. 3 § är konsultens skadeståndsansvar begränsat till ett visst belopp. En allmänt hållen regel i andra AB-avtal är att skadeståndsansvaret inte ska begränsas för det fall att skadevållaren har varit grovt vårdslös. En sådan uttrycklig reglering saknas i ABK 09, men det torde inte finnas skäl att behandla en grovt vårdslös konsult på ett annat sätt än vad som gäller för andra AB-avtal då en skada på grund av grov vårdslöshet har förelegat.¹⁸⁹ Gällande vad som ska anses utgöra grov vårdslöshet inom AB 72 kom HD med ett avgörande i NJA 1992 s. 130. ”Skolmatsals-fallet”(se ovan 4.4.2.4) Grov vårdslöshet vid avtal som lydde under AB 72 kunde, enligt HD, föreligga vid kvalificerade avvikelser från vad som är att betrakta som normal aktsamhet. Med hänsyn till den stora likhet och den nära sammankoppling som avtalen som föreligger inom ”AB-familjen” har, bör detta synsätt även kunna tillämpas vid fall rörande grov vårdslöshet vid konsultavtal under ABK.

Huruvida projekteringen av den aktuella skadetyper är att betrakta som grovt vårdslös är emellertid i min mening oklar. I skolmatsals-fallet stred den metod som användes av skadevållaren mot gällande myndighetsföreskrifter. Det är oklart om projekteringen av de enstegstätade fasaderna stred mot någon myndighetsföreskrift, däremot är det troligt att projekteringen stred mot allmänna byggnormer om att bygga fuktsäkert, åtminstone om det saknades tillräckligt klara detaljföreskrifter om hur konstruktionen skulle ha skett för att uppnå ett fullgott resultat. Liksom i skolmatsals-fallet tycks branschen ha saknat insikt om att projekteringen kunde medföra risker som nu är kända. Emellertid bör samma resonemang kunna tillämpas på projektörerna som HD tillämpade på entreprenören, nämligen det att det ålåg entreprenören att på egen hand skaffa sig kunskaper om konstruktionen. Dessutom är det en grundläggande skyldighet för konsulten att känna till vilka risker som är förknippade med det projekterade objektet. Detta ansvar bör, enligt min mening, särskilt understrykas gällande fasader byggda innan 2007, eftersom riskerna då var okända, men *inte omöjliga* att upptäcka. Om vi tar i beaktande den plikt som åligger konsulten, att vara väl

---

189 Hedberg, S., a.a. s. 263.

informerad om de risker som en ,av honom, föreslagen metod är förknippad med (se ovan 7.1), bör den betydelse att riskerna var okända vid projekteringstillfället, spela en mindre roll vid bedömningen om grov vårdslöshet har förelegat. Kleineman förespråkar (se ovan 4.4.2.4) dessutom, att kravet på skadeinsikt ska frångås när ett handlande medför stora risker för personskador. Det har framgått att mögeltillväxt i byggnader har en negativ inverkan på människors hälsa. Således tycks kravet på att handlandet ska medföra en risk för personskador vara uppfyllt. Emellertid talar HD i skolmatsals-fallet om ”...en överhängande risk för personskador...” och Kleineman om ”...medför en risk för allvarliga personskador”. Jag är inte fullt förvissad om att de fasadskador som beror på den enstegsisolerade metoden uppfyller dessa krav. De formuleringar som HD och Kleineman använder tolkar jag som, att de snarare syftar på en omedelbar engångsskada, t. ex. en byggnad rasar samman på grund av felaktig projektering och därigenom skadar en person, än en skada, där skadan ackumuleras över tiden, t. ex. en person ådrar sig skador på grund av längre tids boende i fuktskadad byggnad. Emellertid är byggnader byggda just för att individer ska vistas en längre tid i byggnaden, således uppfyller inget av fallen ändamålet att vara en konstruktion som erbjuder möjligheter till en längre tids, riskfri vistelse i byggnaden. Det sagda medför, enligt min åsikt, att projektören mycket väl kan ha bedömts ha agerat grovt vårdslöst. Avgörande torde bli hur tolkningen av begreppet ”risken för personskada” ska tolkas för de nu aktuella skadorna. Ett liknande synsätt ska enligt Kleineman tillämpas även för handlanden som medför en allvarlig risk för sakskada. Även i detta fallet är jag osäker på hur man ska tolka begreppet ”allvarlig risk för sakskada”. Ska det tolkas som att det innebär en omedelbar allvarlig sakskada? Eller kan det även inkludera skador som är dolda och ackumuleras över tiden? Fuktskador kan ju vara ringa om dessa upptäcks i rätt tid.

Situationen kan emellertid förhålla sig annorlunda för skador på fasader byggda efter 2007. Riskerna med fasaderna är nu allmänt kända inom branschen och det åligger en konsult att känna till dessa och lämna relevant, tydlig och detaljerad beskrivning för att konstruktionen ska erhålla en fullgod kvalitet. Underlåter konsulten att lämna sådana uppgifter bör detta kunna räknas som ett nonchalerande av de risker som är förknippade med fasadkonstruktionen, och möjligheten att agerandet är att klassa som grovt vårdslöst, är större än för det fallet att fasaden var byggd innan 2007. Här måste emellertid en bedömning även göras av entreprenörens möjligheter att känna till riskerna med fasaden. Hedberg betonar att det är medvetenheten om att en viss teknisk lösning är behäftad med särskilda risker, i samspel med en underlåtenhet att förmedla korrekt information, som kan spela en avgörande roll för huruvida bedömningen om grov vårdslöshet har förelegat eller

inte.¹⁹⁰

11.10 Slutsats

Det saknas uttryckliga lagregler för konsultens verksamhet. De regler som anges i standardavtalen ger inte mycket mer vägledning än att de stadgar att konsulten ska utföra sitt arbete fackmässigt samt med god yrkessed. Reglerna bildar därmed en ram för konsultens professionsansvar snarare än en detaljreglering. Således är det huruvida konsulten har, eller inte har, agerat i strid med de normer som ”bygger upp” begreppen ”fackmässighet” och ”god yrkessed”, som blir avgörande för huruvida denne har agerat på ett sådant sätt att ansvar kan åläggas. Som grundläggande norm för de båda begreppen torde ligga den allmänna skyldigheten att agera lojalt mot en avtalspart. Denna lojalitetsplikt innefattar i sin tur skyldigheterna som åligger konsulten inom ramen för avtalet, b.la. att varna motparten för risker, att ge korrekt information och anvisningar, att vara väl förtrogen med de konsekvenser som kommer av en viss projekterad lösning etc.

Avgörande för skadorna som har uppkommit på grund av användandet av den enstegsisolerade fasaden blir således om konsulten kan anses ha uppfyllt de plikter som åligger denne när konsulten projekterade fasaden. I nuläget tycks det som att risken för de skador som har uppkommit i stor utsträckning var helt okänd för alla inom branschen innan 2007, därmed hade inte konsultbranschen kännedom om de risker som var behäftade med användandet av enstegsmetoden, vid en bedömning av huruvida konsulten har agerat i enlighet med sina skyldigheter bör dessutom efterklokhet undvikas. Emellertid finner jag det visat, att det enligt en av konsultens grundläggande skyldigheter åligger konsulten att vara väl förtrogen med och på ett rationellt sätt kunna bedöma de konsekvenser som kommer av att föreskriva att en viss lösning ska användas. Således är det inte fråga om att bedöma konsultens handlande med efterklokhet, utan snarare ett konstaterande av vad som ingår i konsultens grundläggande skyldigheter. Konsulten *har* de facto inte känt till riskerna, men enligt konsultens grundläggande skyldighet *borde* denne ha känt till riskerna. Som en följd av att konsulten inte har kunnat bedöma riskerna med konstruktionsmetoden på ett sådant sätt som åligger denne, har konsulten som en följd av detta underlåtit att uppfylla andra skyldigheter som åligger denne inom ramen för professionsansvaret. Det faktum att en metod projekterades av konsulten trots att riskerna var obekanta och ingen rationell analys av dessa hade skett, bör enligt min mening ligga konsulten till last. Att användandet är omfattande är ingenting som bör fästas någon hänsyn till vid utredandet av huruvida konsulten har uppfyllt de skyldigheter som åligger denne.

---

190 Hedberg, S., a.a. s. 263.

För skador på fasader byggda efter 2007 torde bedömningen vara ännu hårdare eftersom riskerna med fasadtypen nu är allmänt kända. Således blir det än viktigare för konsulten att denne iakttar de skyldigheter som åligger denne. Samtidigt måste det även hållas i åtanke hur stort ansvar som kan läggas på den entreprenör som utför konstruktionen. Bör denne känna till riskerna, och bör denne nu ha ett ansvar att själv kontakta konsulten om frågor föreligger angående anvisningar? Samtidigt måste det hållas i åtanke att entreprenören, vid en utförandeentreprenad, enligt NJA 2002 s 630 inte har någon skyldighet att ifrågasätta en av beställaren vald konstruktion.

Avslutningsvis vill jag säga att det ansvar som åligger konsulten i dennes grundläggande skyldigheter är ganska stort. Detta bör emellertid inte avskräcka branschen från att designa nya lösningar. Vid projekteringen av nya lösningar är det emellertid av största vikt att konsulten iakttar de skyldigheter som denne har att ha sådana kunskaper om den metod som denne använder att konsulten därigenom kan förutse vilka risker som den nya designen medför. Är det så att metoden kräver mer än normalt av den som är ansvarig för byggandet, åligger det konsulten att se till att sådana handlingar kommer denne tillhanda, samt att konsulten underrättar dennes avtalspart om de risker som är förknippade med en viss lösning.

Litteratur

Material via Internet

http://fc.bygging.se/~husbyggaren/2008_5_10.pdf

Senast kontrollerat: 2011-12-01

<http://www.ncc.se/sv/OM-NCC/Press-och-media/om-putsade-fasader/>

Senast kontrollerat: 2011-12-01

http://www.sp.se/sv/units/energy/Documents/ETi/SP_RAPP_2009_16.pdf

Senast kontrollerat: 2011-12-05

http://www.sp.se/sv/units/energy/Documents/ETi/SP%20Rapport%202007_36.pdf

Senast kontrollerat: 2012-01-20

<http://www.byggkonsult.name/etiskaregler.html>

Senast kontrollerat: 2012-01-26

Övrig litteratur

Bengtsson, B., (1976) *Särskilda avtalstyper I. Andra upplagan, Stockholm.*

Bengtsson, B., Ullman, H., (2001) *Produktansvaret, en översikt, 3 Upplagan, Stockholm*

Bengtsson, B., Ullman, H., Unger, S., (2009) *Allehanda om skedstånd i avtalsförhållanden, Stockholm*

BKKs handledning för entreprenadbesiktning enligt AB 04 och ABT 06

Boverkets byggregler, BBR 18

Yang, C., Heinsohn, P., (2007) *Sampling and Analysis of Indoor Microorganisms, Hoboken*

Brusendorff, A.C. *Ingenjörer og arkitekters ansvar för professionel rådgivning, Justitia 1990 nr 6*

Dugdale, A M., Stanton, K M., (1998) *Professional negligence, third edition, London*

Engerup, C., (2008), *Enstegstätning av putsade fasader – En fallstudie om beslutsfattandet kring tekniska lösningar i byggprocessen., Lunds tekniska universitet*

Elfström, J., (2003) *Rådgivarens professionsansvar, Vem vågar vara rådgivare?, Stockholm*

Sveriges Tekniska Forskningsinstitut, *Fuktskador i putsade, odränerade träregelväggar – lägesrapport oktober 2007,*

Hedberg, S., (2005) *Kommentar till AB 04,*

Hedberg, S., (2010) *Kommentarer till AB 04, ABT 06, ABK 09*

Hellner, J., Hager, R., Persson, A., (2006) *Speciell Avtalsrätt II Kontraktsrätt 1. Häftet, Fjärde upplagan, Stockholm*

Hellner, J., Hager, R., Persson, A., (2006) *Speciell avtalsrätt II Kontraktsrätt 2. Häftet, Fjärde upplagan, Stockholm*

Hellner, J., Radetzki, M., (2006) *Skadeståndsrätt, Sjunde upplagan, Stockholm*

Höök, R., (2008) *Entreprenadjuridik, Femte upplagan, Stockholm*

Johansson, S., (2007) *Entreprenadrätt och praktik, Andra upplagan, Stockholm*

Kleineman, J., (1987) *Ren förmögenhetsskada, Stockholm*

Kleineman, J., *Tekniska konsulter skadeståndsansvar för vilseledande information, JT 1994-95*

Kleineman, J., *Rådgivares informationsansvar – en probleminventering, SvJT 1998,*

Kleineman, J., *Om den befogade tillitens skadeståndsrättsliga relevans, JT 2001-02*

Kleineman, J., (2008) *Festskrift till Lars Heuman, Stockholm*

Källenius, S., *Entreprenörens garantiansvar: föredrag i Svenska teknologiföreningen den 11 oktober 1954,*

Lindsö, Å., (1996) *Juridik för byggbranschen, Solna*

Liman, L-O., (2007) *Entreprenad- och konsulträtt, Åttånde upplagan, Stockholm*

Ossner, P., *Nya allmänna bestämmelser – NL 09 och ABK 09, JT 2010-11,*

Stiegler, A., (2000) *Fel vid villaköp. Om besiktningsmannens och fastighetsmäklarens ansvar för fel*

i fastighet, Stockholm

Strömholm, S., *Användning av utländskt material i juridiska monografier*, SvJT 1971

Ullman, H., (1970) *Arkitekters och konsulterande ingenjörers ansvar vid byggnadsföretag*, publicerad i *Uppsatser i försäkrings- och skadeståndsrätt 2*, Stockholm

Ullman, H., (2006) *Försäkring och Ansvarsfördelning. Om förhållandet mellan försäkring och komersiella leverans- och entreprenadavtal. Version 2*, Uppsala

Rättspraxis, HD och hovrätterna

*NJA*1980 s 383

NJA 1987 s 243

NJA 1987 s 692

NJA 1987 s 716

NJA 1992 s 130

NJA 1994 s 532

NJA 1995 s 693

NJA 1997 s 65

NJA 2001 s 878

RH 1996:47

Utlåtanden från Konsultansvarsnämnden

3A/1978

3/1980

4/1980

1/1981

4/1981

4/1986

2/1988

2/1989

3/1989

4/1989

Utländsk rätt

Common-law länder

IBA v. EMI & BICC (1980) 141 BLR 1, HL

John Maryon International Ltd v. New Brunswick Telephone Co Ltd (1982) 141 DLR (3d) 193

Danmark

UfR 1956.496

UfR 1950.658

UfR 1968.709

UfR 1973.675

KFE 1987.171